

PIARISTA DIÁK

Főtitkári beszámoló

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Barátaim!

2016. évi összejevetelünk általános tisztújító közgyűlés, amelynek főfeladata a Diákszövetség tisztségviselőinek megválasztása a következő négy évre. Az alapszabályunk értelmében új elnök, választmány és felügyelő bizottsági elnök megválasztására kerül sor. A leköszönő tisztségviselők ilyenkor értelemszerűen átfogóbban, az elmúlt négyéves ciklus egészére visszatekintve terjesztik elő beszámolóikat. A főtitkár mandátuma – kétéves csúsztatással – időben elválal a többi tisztségviselő mandátumától, így a főtitkári beszámolót is a megszokott rendben, vagyis a tavalyi közgyűléstől eltelt egyéves időszakra fókuszálva terjesztem elő. A főtitkári feladatkörhöz igazodva a működésünkben meghatározó operatív kérdések számbavételét tekintem beszámolóim elsődleges céljának, de egy-két megjegyzés erejéig a számomra legjelentősebb általános folyamatok említésére is szeretnék sort keríteni.

1. Halottaink

Az elmúlt évre gondolva mindenk előtt tisztelettel szeretnék adózni halottaink emléke előtt. Különös oka van annak, hogy idén ezzel kezdem a beszámolómat. A piarista öregdiákok közössége minden évben oszlopos és szívünknek nagyon kedves tagoktól kénytelen végső búcsút venni, ám a tavalyi év sajátos év volt: többen is távoztak azok közül, akiknek a Diákszövetségben vezető tisztségviselőként végzett munkája nélkül nem lennének az a közösség, amely vagyunk. Zlinszky János és Osváth József elnökeink, valamint Fehér János főtitkárunk áldozatos munkájára a Diákszövetség egy újabb generációjának képviselőjeként is hálatelt szívvel gondolok.

2. Kapcsolatunk a Piarista Renddel, a piarista intézményekkel

Nem csak hosszú távon fontos, hanem a mindennapi szervezőmunkában is nagy megerősítést jelent az a gaz-

dag együttműködés, amellyel a Piarista Rendhez kapcsolódhatunk. 2015-ben programjainkat több ízben megtisztelte jelenlétével Tartományfőnök Úr, és a piarista tanáru-
rak egységesen nagy fogadókészséggel tekintenek a Diákszövetség megkereséseire, felkéréseire. És hasonló képpen: az iskolai programok, jubileumi rendezvények szervezésekor az iskolák vezetői sosem feledkeztek meg a Diákszövetség értesítéséről, meghívásáról, ami jelentős mértékben segítette az öregdiákoknak oly fontos egyik célunkat, az egykori iskoláinkkal való kapcsolattartást.

3. Tagozataink

Az elnökség többi tagjának vonatkozó feladata mellett fontos főtitkári feladatnak tekintetem, hogy országos tisztségviselőként részt vállaljak a tagozatokkal meglévő kapcsolatok ápolásában és erősítésében. Azon voltunk, hogy valamennyi jelentősebb tagozati rendezvényen (jubileumi összejevetések, vacsorák stb.) a közgyűlés által választott két országos tisztségviselő (elnök, főtitkár) valamelyike jelen tudjon lenni. Nagy örömmel vettem részt a kecskeméti és a váci piarista vacsorákon.

Az elnökségen belüli tagozati felelősi rendszer kereteiben igyekeztem koordináló szerepet vinni abban a folyamatban, amelynek célja, hogy szegedi tagozatunk életében megjelenjen a rendszerváltozás után újrainduló iskola öregdiákok közössége is. Alapvető célnak tekintem, hogy egy olyan gazdag intézményi élet mellett, mint amilyen a szegedi piarista jelenlét, megfelelő szervezeti keretei teremtdjenek az öregdiákok közösségbe kapcsolódásának. Mint a közösségépítés minden hasonló esetében, itt is hosszabb folyamat részesei vagyunk. Reményeink szerint az érintettekkel (iskola- és intézményvezetők, tanárok, öregdiákok) személyes szegedi találkozókön megindult intenzív együttgondolkodás és -működés idővel megtermi gyümölcsét. A tagozati felelősi rendszer más tagozataink esetében is (pl. Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Vác) sikeresen füzte szorosabbra a szálakat. Természetesen maradt előttünk munka, rendezésre vár például a budapesti tagozat vezetésének kérdése.

4. Pénzügyeink, pályázataink

Minden évben örömmel kell nyugtáznunk, hogy Diákszövetségünk működése biztos anyagi alapokon nyugszik. Ez mindenekelőtt a tagdíjfizetések rendezettségének köszönhető, amelyért ezúttal is szeretnék köszönetet mondani minden tagdíjat fizető tagunknak, illetve a kérdés rendezését az elmúlt években különösen is szívével viselő Csepely Péternek. Az elmúlt évben emellett jelentős anyagi forrásokat sikerült teremtenünk azzal, hogy sikeresen vettünk részt civil szervezeteknek kiírt állami pályázatokon. Működési költségeinkre és közösségi programjainkra egyaránt másfél-másfél millió forintot nyertünk 2015-ben, ami igen jelentős összeg éves költségvetésünk arányában. Nagyon köszönöm Strommer Szonja segítségét a pályázatok sikeres benyújtásában.

5. Irodai működés

A tavalyi év változást hozott a Diákszövetség irodájának működésében. A munka fő felelőse Császár Dániel lett, akinek a sikeres beilleszkedése kulcskérdés volt szervezetünk mindennapi élete szempontjából. Nagy köszönettel tartozom Csepely Péternek az új munkatárs betanításáért, illetve oly sokaknak a "hétfő délutáni csapat" tagjai közül, akik nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak és nyújtanak új munkatársunknak. Mindez a támogatás – és persze Dani tanulásra és a tanácsok megfogadására nyitott hozzáállása – az elmúlt időszakban különösen is fontos volt ahhoz, hogy az irodai munkában ne legyen fennakadás.

6. Kommunikáció

Diákszövetségünk kommunikációs csatornái közül a nélkülözhetetlen szerepet betöltő hírlevél szerkesztői 2015-ben is nagyon jelentős idő és energiaráfordításával igyekeztek megfelelni annak a rendkívül összetett követelményrendszernek, amelyet a piarista közösség (rend, iskolák, diákszövetség) gazdag élete támaszt. Nagyon köszönöm Mikecz Tamás fáradtságos munkáját, és ezúton is kérem, segítsétek tevékenységét azzal, hogy eljuttatjátok hozzá a Diákszövetség tagjai számára fontos híreket.

Köszönöm Farkas Zsoltnak újságunk, a Piarista Diák lelkiismeretes szerkesztését.

Bár az elmúlt évben is sok energiát igyekeztünk ráfordítani, nem tudok maradéktalan sikerekről beszámolni honlapunk működtetése terén. Egyfelől fontos részeredményeket értünk el honlapunk tartalmának megújításában, frissítésében, másfelől a mindennapi működés által igényelt rendszeres gondozásra továbbra sem maradt elég figyelem.

Bevallom, főtítkárként e téren érzem leginkább, hogy Diákszövetségünk életének még figyelmesebb, sikerebb menedzselése további emberek bevonását igényli közös munkánkba.

Összességében főtítkárként sikeresnek, gyümölcsözőnek láttam a Diákszövetség 2015-ös működését, amelyben szervezeti és költségvetési kereteink biztos alapot nyújtottak gazdag közösségi életünk alakításához.

Török Bernát

Választmányi elnöki beszámoló

A Választmány, amelynek most lejár a mandátuma, 2012-ben alakult meg. Ennek megfelelően helyénvalónak találok, hogy a teljes négyéves időszakról beszámoljak, s értékelést adjak. Mik voltak az eredményeink, sikereink, mik mulasztásaink és kudarcaink, s mindezek alapján felvázoljam a jövődi Választmány előtt álló feladatokat és távlatokat. Beszámolóm – nem tagadom és vállalom – szubjektív is egyben, de erre mentségem lehet 8 éves „hivatali időm” során nyert tapasztalataim és talán ismert sajátos nézőpontom.

Létszám, megoszlás és aktivitás

A Választmány tagjai az Alapszabály szerint a közgyűlés által közvetlenül választott 8 fő, a tagozatok által delegált tagok (2-2), valamint az Elnökség tagjai. Összesen 36 fő. Ezenkívül vannak állandó meghívottaink is szavazati jog nélkül.

A korábbi Választmányhoz képest jelentősen nőtt a fiatalok aránya (több mint egyharmadra), akik közül többen is kiemelkedő aktivitásukkal megújulást és új szintet hoztak a választmányi munkába (nem megfede-

kezve többüknek az Elnökségben betöltött fontos szerepéről sem). Állandó feladattal rendelkezve viseltek felelősséget (jegyzőkönyvvezetés, kiadványok szerkesztése, tagozatvezetőként képviselik a tagozataikat), egy-egy napirendi pontnak előadói és értékes hozzászólásaikkal, állásfoglalásukkal gazdagították a Választmány munkáját. Különösen kiemelném a mosonmagyaróvári küldöttek rendszeres és lelkes részvételét az üléseinken. Mellettük természetesen az idős korosztályok képviselőit is tisztelettel és örömmel láttuk magunk között, véleményüknek mindig súlya volt.

Napirendi témák a választmányi üléseken

A Választmány a korábbi ciklus gyakorlatától eltérően kevesebbszer, évente átlagosan kétszer, kivételesen háromszor ülésezett. Vannak hagyományossá vált napirendi pontjaink, és természetesen az élet hozta ad hoc témák is gyakran megvitatásra kerültek. Így kiemelhetők:

– Folyamatos elnöki és főtítkári tájékoztatás mindig az előző ülés óta eltelt időszak eseményeiről;

– Az Alapszabály módosítások megtárgyalása és jóváhagyása;

– A Piarista Alapítvány Alapító Okiratának módosítása és Kuratóriuma összetételének szükség szerinti változtatása;

– Pénzügyi monitoring:a ciklus első felében – talán az akkor érzékenyebb, bár tényleges kockázatot nem jelentő pénzügyi helyzet diktálta módon még év közben is –, de kötelezettségként a közgyűlések előtt a gazdálkodás áttekintése, az éves jelentések és a következő év költségvetésének megtárgyalása és elfogadása;

– Ezzel kapcsolatos az is, hogy a Választmány figyelemmel követte a Diákszövetséget évtizedeken át odaadóan szolgáló Pataki Ervin Kincstárnok időközbeni visszavonulása által előállt helyzetben az átadás-átvételi folyamatot is;

– A tagozati ellátmány következő évi mértékének jóváhagyása, amit a közgyűléseken is mindig bemutattunk;

– A tagozati pályázatok meghirdetése;

– A tagnyilvántartás helyzetének folyamatos nyomonkövetése, problémáinak begyűjtése, amelyek aztán az elnökségi ülések elé kerülhettek;

– Tagozati beszámolók meghallgatása;

– Egyéves feladatként a felkészülés az MPDSz újjáalakulásának 25 éves évfordulójára: a Hagyományörző és Emlékbizottság beszámolója, a készülő Emlékkönyv bemutatása és észrevételezése;

– Az MPDSz kommunikációja, új honlapja;

– Beszámolók a nemzetközi kapcsolatokról.

Pénzügyi helyzet

Csak nagyon röviden, néhány tényadat segítségével foglalom össze a Szövetség pénzügyi helyzetét, ahogy a Választmány látta.

– Az első és legfontosabb, hogy a 2008–2016 közötti, 2 választmányi ciklus alatti időszakban mindössze egyszer, 2011-ben zártunk veszteséges évet (az ideai eredmény nem áll rendelkezésre e beszámoló írásakor, de bizonyosra vehetjük, hogy nyereséges, sőt, kiemelkedően az lesz). Akkor sem okozott semmi zavart a veszteség a működésünkben, mert tartalékaink fedezték azt.

– A tagdíjak vonatkozásában kiemelkedő eredmény, hogy gyakorlatilag megtörtént a hátralékok rendezése, hála Csepely Péter korábbi irodai munkatársunk beszédési fáradozásainak. 2013-ban ez rekord nagyságú tagdíjbevételt eredményezett. Ezt követően a várakozásoknak megfelelően ugyan csökkent a tagdíjbevétel, de a ciklus elejéhez képest sokkal magasabb szintre állt be!

Számvetés a 2012–2016-os időszakról

Sokszor beszélünk arról különböző fórumokon az elmúlt években, hogy a Diákszövetség igazi működési területe a tagozatok szintje. Nagyrészt az ő „otthoni” aktivitásukon vagy esetleges kényszerű (relatív) passzivitásukon múlik, hogy az MPDSz miként tölti be közös egyetértésben megfogalmazott küldetését. Itt, de ennek

a megállapításnak nem ellentmondva, mégis meg kell jegyeznem, hogy a tagozatok tekintetében szükségszerűen egy kettősséggel nézünk szembe: egyrészt azoknak van tehát egy önszerveződő belső élete, ami legközvetlenebb módon a választmányi üléseken jelenhet meg a Szövetség szintjén, másrészt a tagozatokkal kapcsolatos minden ügy, esemény természetesen egyben az Elnökség hatáskörébe is tartozik. Választmányi elnökként mind az üléseinken, mind az elnökségi megbeszélések meghívott részvevőjeként igyekeztem mindkét grémiumban a tagozati munka ilyen szempontú fejlődését elősegíteni, amelyet egyébként az Elnökség által a közelmúltban bevezetett tagozati referensi rendszer kiválóan szolgál. Személyes véleményem, hogy az elmúlt években ismét „napsugaras”, noha nem teljesen felhőmentes időszak köszöntött a Diákszövetségre.

Először a legfontosabb eredményeinket veszem sorra.

– Tagozati kapcsolatok ápolása – a Választmány, esetenként az egész MPDSZ vezetés képviselője a Piarista Vacsorákon, Piarista Bálon, iskolaalapítási jubileumi ünnepségeken való rendszeres részvétellel.

Mosolyod

(II. JÁNOS PÁL PÁPA ÍRÁSA)

*Mely szívből fakad,
Aranyozza be arcodat.
Mosolyod nem kerül pénzbe,
Mégis sokat ér testvéred szemében.
Gazdagítja azt, aki kapja
S nem lesz szegényebb az sem, aki adja.
Pillanatig tart csupán,
De örök nyomot hagy maga után.
Senki sem oly gazdag,
Hogy nélkülözni tudná,
És senki sem oly szegény,
Hogy meg nem érdemelné.
Az igaz barátság látható jele,
Hintsd be a világot egészen vele.
Mosolyod: nyugalom a megfáradottnak,
Bátorság a csüggedőnek,
Vigasztalás a szomorkodónak,
Mosolyod értékes, nagyon nagy jó,
De semmiért meg nem vásárolható.
Kölcsönözni nem lehet, ellopni sem,
Mert csak abban a percben van értéke,
Amelyben arcodon megjelen.
És, ha ezután olyannal találkozol,
Aki nem sugározza a várt mosolyt,
Légy nagylelkű, s a magadét add,
Mert senkinek sincs
nagyobb szüksége mosolyra,
Mint annak, aki azt másnak adni nem tudja.*

**Remény–Szent Mihály Üzenete c. havilap
(Kolozsvári Szűz Mária Szeplőtelen Szíve plébánia
lapja) VIII. évfolyam 10. szám 2004 október)**

– A közösségépítő rendezvények (Piarista Szalon, Piarista Akadémia) elősegítése a szervezésében való személyes közreműködésem révén.

– A váci Iskolai Szülő Szervezettel születő félben lévő különleges kapcsolat új távlatokat nyithat a Szövetség – piarista iskola – tagozat kapcsolatok viszonylatában, ami példaértékű lehet a jövőre nézve is, s így jó eszköznek bizonyulhat a fiatal öregdiákok megnyeréséhez is, amire a Szövetségnek a továbblépés érdekében mindennél nagyobb szüksége van.

– A ma már baráti körként működő volt SIKKO Kórus Munkacsoport több tagjának – akár rendes tagként, akár külső segítőként való – teljes integrálódása a Választmány keretei közé.

– A központi tag- és tagdíjnyilvántartó adatbázis hozzáférhetővé tétele a tagozati vezetések részére, ezzel megteremtve annak lehetőségét, hogy ne kelljen elkülönült tagozati adatbázisokat is működtetni.

Vannak azonban sajnos mulasztásaink, illetve eredménytelenségeink is.

– Akár az előregedő tagozatok (Tata, Debrecen, Veszprém), akár a szinte teljesen inaktív PKKE Tagozat „elengedése”; ugyan a korábbi hőskor nagy öregjeinek kijáró tisztelet és elismerés megadása mellett és annak ellenére is. Pozitív ellenpélda az Elnökség részéről a Szegedi Tagozat újbóli felkarolása.

– A Piarista Alapítvány feletti tulajdonosi jogoknak az Alapító Okirat szerinti gyakorlásának nem maradéktalan teljesítése.

– Tagozat-tagozat közötti kapcsolatok kevésbé alakultak ki a kereteink között.

– A működési ellátmány és a pályázati rendszer szabályozását a tagozatok nem tudták vagy nem akarták befogadni és kihasználni.

– Ismételt kampányolás ellenére sem sikerült a tagozatokat érdekeltté tenni a tagozathoz nem kötődő tagok integrálására.

– Adatkarbantartási igény a központi adatbázisban a tagozatok részéről csekély.

– Az arany- és ezüstkoszorús jelvényekkel való kitüntetés elhalása.

– A tagozatoktól 2015-ös tavaszán kért idősgondozási igényfelmérés majdnem teljes érdektelenségbe fulladása, s ezzel az éppen csak megalakult Karitás Munkacsoport ellehetlenülése.

– A személyemhez kötött, általam ambicionált kapcsolatfelvétel a környező országokbeli piarista öregdiákszervezetekkel és főleg annak egy nemzetközi ernyőszervezet létrehozásával való intézményesítése, a lengyel partnerek kezelhetlensége miatt sajnálatosan, de meghiúsult.

Hogyan tovább Választmány?

Úgy érzem, az elmúlt időszak mérlege mégis pozitív. A jövőre nézve megfogalmazhatunk néhány olyan célt és eszközt, amivel a Választmánynak a Diákszövetségen belüli jövőbeli szerepe tovább erősíthető:

– Még szélesebb körű fiatalítás, amellel, hogy számítsunk a tetterős és tapasztalt idősök további aktivitására is.

– Ehhez váljék gyakorlattá, hogy a szövetségi szintű vezetőségválasztást mindenütt előzze meg tagozati közgyűlés és választás.

– Kampány indítása: „Ne legyen MPDSZ tag tagozat nélkül!”.

– Újabb kommunikációs csatornák beindítása, a meglévők folyamatosan megújuló és naprakészen tartott üzemeltetése – ehhez nagyon sok elkötelezett közreműködőre van szükségünk.

– A tagozat-tagozat közötti kapcsolatok kialakulásának elősegítése, mert ez óriási kohéziós erőt jelentene, s ebben az integráló szerep felvállalása.

– A váci kezdeményezés teljes gyakorlati kiérlelése és továbbvitele a többi tagozat felé.

– A PKKE Tagozat újjáélesztése.

– Új tagozatok alapítása – Göd és Sátorlajújhely jöhet számításba.

– A karitatív tevékenység (Karitás Munkacsoport) felkarolása.

– A Hagyományörző- és Emlékbizottság tagozati csoportjainak megalakítása.

Hiszem, hogy ha mindezek a következő ciklusban teljesülni tudnak, akkor a Választmány erős sarkköve lehet az MPDSZ további „napsütötte” időszakának.

*Baráti köszöntéssel
Várgedő Tamás
a Választmány leköszönő elnöke*

Ludvig van Beethoven imája

*Tágítsd ki lelkemet,
Ó, emeld fel a nyomasztó mélységből,
ragadd el művészeteddel,
hogy félelem nélkül törjön fölfelé,
tüzes lendülettel.
Mert csak Te,
egyedül csak Te vagy képes lelkesíteni.*

(Közreadja: Dr. Rixer Gusztáv)

Az MPDSZ 2016. évi Tisztújító Közgyűlésének összehívása

Kedves Barátaim! Öregdiáktársaim!

A Magyar Piarista Diákszövetség Választmányának döntése alapján Szövetségünk ez évi rendes – egyben tisztújító – közgyűlését 2016. április 23. szombat délelőtt 9 órára összehívom. Helyszíne a Duna-parti Piarista kápolna (Budapest, V. Piarista utca 1.). A fenti időpontban megállapított esetleges határozatképtelenség esetén a közgyűlést ugyanezen a napon, azonos napirendi pontokkal 10 órára hívom össze. Ez a megismételt közgyűlés már a megjelenetek számától függetlenül határozatképesnek minősül.

A közgyűlés napirendje:

1. Szentmise
2. Megnyitó, üdvözlés, a közgyűlés tisztségviselőinek megválasztása.
3. A napirend elfogadása.
4. Kitüntetések átadása.
5. Az írásbeli beszámolók szóbeli kiegészítése, vita és határozathozatal.
 - a) főtitkári beszámoló
 - b) választmányi elnöki beszámoló.

6. Az MPDSZ 2015. évi pénzügyi beszámolójának, közhasznúsági jelentésének és a Felügyelő Bizottság jelentésének ismertetése, vita és határozathozatal.
7. A Piarista Alapítvány 2015-ös ösztöndíjainak átadása.
8. A Piarista Alapítvány 2015-ös pénzügyi beszámolójának és közhasznúsági jelentésének ismertetése, vita és tudomásulvétel.
9. A jelenlegi Elnök, az Elnökség, az FB és a Választmány lemondása.
10. A Jelölőbizottság javaslatának ismertetése az elnökjelölteknek, a Felügyelő Bizottság elnökének és a Választmányba jelölteknek személyére; helyszíni javaslatok megtétele, határozathozatal a jelölőlista véglegesítéséről.
11. Az elnökjelöltek rövid bemutatkozása.
12. A szavazatszedő bizottság megválasztása.
13. Titkos szavazás az Elnök, az FB elnök és a Választmány tagjainak személyére.
14. Szavazatszámolás.
15. A szavazás eredményének ismertetése.
16. Az MPDSZ új Elnökének köszöntője és zárszava.

Budapest, 2016. február 20.

*Várgedő Tamás s.k.,
A Választmány elnöke*

Szegedi Kalazanci Kör: egy hely, ahol egyirányba nézünk

Tavaly augusztusban kerültem az iskolába, és ekkor hallottam, hogy folytatódik a Kalazanci Kör. Nem tudtam, mi lehet az, de mivel Kalazanci személye és meglátásai régóta vonzanak, eldöntöttem, hogy ott a helyem.

Kéthetente, kedd esténként gyűlünk össze a rendházban, ahol jórészt tanárok – piaristák (szerzetesek és világiak), ex-piaristák, valamint a piaristákhoz valamilyen módon kötődő emberek – gyűlnek össze, hogy együtt gondolkozzanak nevelésről, diákokról, szeretetről, ítéletről, illetve bármilyen olyan témáról, amelyek éppen foglalkoztatnak bennünket. A tavalyi év Kalazancius életének közelebbi megismerésére irányult: kéthetente az ő életének egy-egy fejezetét olvastuk el, és osztottuk meg egymással az olvasás, illetve a beszélgetések közben felmerülő gondolatainkat.

A résztvevők száma általában tizenöt és tizennyolc között mozog, így rendszerint a közös imádság és a „bejelentkező kör” után (hogyan érzem magam, mi történt az elmúlt időszakban, ami megosztható másokkal, illetve egy-egy probléma felmerülése esetén az arra való reagálás) két csoportra oszlunk, amelyek azonban nem állandóak, hanem véletlenszerűek. Sokszor még közösen játszunk is, mielőtt szétválnánk. Ezek a játékok és az őszinte beszélgetések sokkal közelebb hozzák egymáshoz a résztvevőket, mint ha valami partit rendeznénk. A Kör nyitott, bárkit szívesen látunk, aki készletét érez arra,

hogy közénk kerüljön. Noha szinte minden második kedden azt gondolom, hogy nem a legalkalmasabb időpont a mai, eddig még csak egyszer nem tudtam részt venni rajta; és még soha nem bántam meg, hogy végül elmentem. Az alkalmakat agapéval zárjuk, amikor mindig kerül egy-egy jó falat az asztalra, amely felett tovább folytathatjuk az eszmecserét.

Sokszor elgondolkodtam már, hogy miért is szeretem ezt a Kört; s jelenleg ott tartok, hogy azért, mert noha a társaim máshogyan gondolkoznak, éreznek és reagálnak dolgokra, mint én, egy dolog összeköt bennünket: ez pedig Kalazancius közelsége. Mindannyian közel érezzük, illetve közel szeretnénk érezni magunkat hozzá, és mindannyiunkban megvan az az egészséges nyugtalanság, amely az egész rendet annak négyszáz éves története során előrevitte. Azt remélem, hogy ebből az előttiünk járó spanyol piarista világiak mintájára olyan kör alakul majd, amely felvállalja például azt a feladatot, hogy az iskolánkból kilépő öregdiákokat, a templomi közösséget, a kollégiumot, az iskolát és minden Kalazanciushoz valamelyest köthető személyt felkarol, összegyűjt és összeköt, hogy ezáltal mindegyikük egész élete során megélhesse és továbbvihesse a közösségben megélt hitet. A beszélgetéseken és a játékokon keresztül megismertük egymást annyira, hogy az elmélkedések és beszélgetések mellett a tettek mezejére is ki tudunk állni, hogy Kalazancius és a piarista iskolák ügyét, ami mindannyiunk szívügye is, előre tudjuk lendíteni.

Már alig várom!

P.I.P.

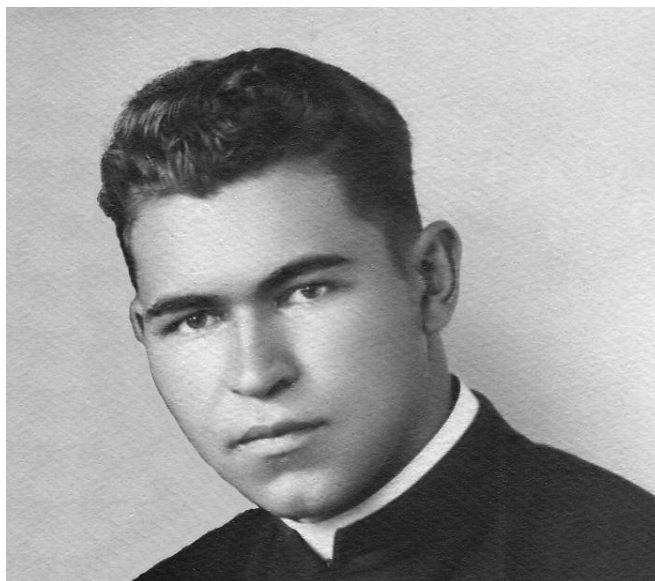
Boldog Bogdánffy Szilárd Ignác püspök egykori piarista diák

1911. február 21-én született Feketető községben, Torontál vármegyében (mai neve: Crna Bara, Szerbia), édesapja örmény családból származó kántortanító. Tanulmányait Torontálkeresztesen (Románia) kezdte meg, szülei Temesvárra költözése (1925) után a kegyes tanítórendi szerzetesek (piaristák) gimnáziumában tanult. Érettségi után felvételét kéri a nagyváradi latin nyelvű egyházmegye szemináriumába, illetőleg teológiai főiskolájára. Fiedler István püspök a budapesti Központi Papnevelő Intézetbe küldte (1929-1934). Budapesti professzorai hamarosan felfigyeltek a nemcsak „buzgalmáról és szerénységéről”, hanem „komoly lelki életéről és elmélyült biblikus érdeklődéséről” is tanúságot tevő fiatal teológusra.

A teológiai tanulmányok végzése mellett hittantanári szakvizsgát is tett Budapesten 1933-ban, Nagyváradon 1935-ben, ugyanekkor elvégezte a Kolozsvári Egyetem pedagógiai szemináriumát is. Budapesten 1934. február 25-én szerpappá szentelték, pappá Nagyváradon, 1934. június 29-én. Újmiséj jelmondata Szent Lukács evangéliuma 1, 46-ból való: „Lelkem magasztalja az Urat”.

Szakmai képzettsége folytán az egyházmegye főhatósága a középiskolai magyar és román nyelvű hitoktatás feladatával bízta meg. Tanított a Nagyvárad Állami Fiúgimnáziumban, a Szent Orsolya Római Katolikus Tanítónőképzőben, az Emil Gojdu Líceumban románul és a Premontrei Fiúgimnáziumban. Tanári pályája kezdetén (1934-1935) helyettes tanárként lélektan és kozmogóniát tanított a szatmárnémeti Hittudományi Főiskolán, 1943 őszétől viszont a szatmári-nagyváradi Római Katolikus Hittudományi Főiskola véglegesített tanára: esztétikát, szertartást és missziológiát tanított. Tanítványai – mind a gimnáziumban, mind a teológiai főiskolán – sokoldalú tudása, közvetlensége, türelme miatt szerették. A tanítás során nemcsak a tananyagot magyarázta meg, hanem diákjait a helyes érvelésre, logikus következtetések levonására is megtanította. Számonkéréskor mindig úgy kérdezett, hogy a tanuló felelni tudjon a feltett kérdésre.

Szellemi képességeit valamennyi visszaemlékező rendkívülinek mondta. Ez kitűnt a nyelvek ismeretében (latint és franciát is tanított, román tagozaton helyettesített), félelmetes volt matematikatudásában is. Tanítványa volt a Gojdu Líceumban Vasile Hossu, egykori nagyváradi görög katolikus püspök, aki rá emlékeztetve elmondta: „Mindig élmény volt őt hallgatni és nála felelni, mert lehetetlen volt, hogy valamit ki ne húzzon a diákból”. Élete minden időszakában az embertársak cselekedetekben megnyilvánuló szeretete jellemezte. Igényes nevelő volt, de gondjaikban mindig tanítványai mellé állt. Senkit mások előtt meg nem szégyenített, senkivel nem kivételezett. Nem tett különbséget a különböző vallású tanulók között, ugyanazt várta el tőlük is; érezték, szereti őket. Kapcsolatot tartott az iskolából kikerült sok diák-

kal, teológiai tanárként pedig a nyári szünidőben a hallgatókkal. Nagyon fontosnak tartotta a hivatásgondozást, ennek kapcsán a seminaristák lelki közösségének kialakítását. A teológushallgatók lelki életének, tudatos életrendjének ösztönzésére ezért kezdeményezte az Unio Apostolica közösséget. A keresztény családok erősítése céljából megalapította a Merici Szent Angéla orsolyita harmadrendet. A szenvedő embertársak iránti szeretetét ismerve bízták meg előljárói a nagyváradi közkórház és az elme-kórház lelkészi ellátásával is. Végtelen türelemmel és alázattal tudott bánni a beteg, sokszor igen problematikus lelkületű embertársakkal.

A tanulóifjúság körében hamar népszerűvé vált fiatal papot 1939 novemberében a román hatóságok a Rongyos Gárda szervezésében való részvétel koholt vádjával letartóztatták, megkínózták, majd állampolgárságától megfosztva kitoloncolták Magyarországra. 1940 szeptemberében visszatért Nagyváradra, ahol előljárói megbízásából a szeminárium lelki vezetője és az erkölcs tanára lett. A balázsfalvi Román Görög Katolikus Teológiai Főiskolán licenciátusi vizsgát tett; később 1943-ban a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán doktorált, melynek minősítése: „summa cum laude”.

A második világháború vége felé szemináriumi katedrája mellett Bogdánffy Szilárd a nagyváradi katolikus középiskolai oktatás újraindításán dolgozott. Részt vett a Premontrei Gimnázium és az Orsolya-rendi leánygimnázium újjászervezésében. A háborúban elhurcolt tanárok helyett 1945 és 1947 között nemcsak hittant, de szükség esetén latint, franciát és matematikát is tanított. 1947 tavaszán Scheffler János püspök kérésére tanári működését félbeszakítva Szatmárra költözött, ahol tanácsosi és püspöki titkári minőségben a püspöki aula sokoldalú és nélkülözhetetlen tagja lett. A papneveldek

1948. évi államosítását követően a papi utánpótlás biztosítására Felsőbányán és Színfaluban titkos szemináriumot szervezett.

János püspök bizalmasaként 1947-től Bogdánffy Szilárd lett a szatmári és nagyváradai egyházmegyék, valamint a bukaresti apostoli nunciatura összekötője. A kommunista Romániában egyre fokozódó keresztényüldözés közepette 1948. július 29-én XII. Pius pápa kinevezte Bogdánffy Szilárdot „Nominatio substitutorum”, a nagyváradai egyházmegye egyik titkos kormányzójává. 1949. február 14-én Gerard Patrick O'Hara érsek, nunciaturai régens titokban püspökké szentelte: „Szilárd testvérem, téged a vértanúságra szentellek püspökké”. A mélységes istenhitű életet törte ketté a politika vihara. Szenvedése az Isten hitéért volt. A kiválóság jellemezte lelkipásztorként és vezetőként, tanárként és püspökként. Alázatos meghódolással imádkozott. Elmékedései egyháztörténeti jelentőségűek, az emberek lelkét nemesítik. A háború embertelen időszakában az Istent szolgálta. A zsidóüldözés idején azonban tanártársaival együtt Nagyváradon reverendába öltöztetve bújtattak embereket.

Meghurcoltatása 1949. április 5-én kezdődött és haláláig tartott. Az állomáson vették őrizetbe, mikor Váradra érkezett. A Bukarest melletti Jilava hírhedt börtönébe szállították. Minden jogalap nélkül tartották fogva a rettegett börtönökben (Jilava, Capul Midia, Máramaros-sziget). Szenvedéséről börtöntársai vallottak. Ploscaru Ioan Iugosi görögkatolikus püspök elmondta, hogy 1950 májusában Bogdánffy úgy össze volt verve, hogy csak térden csúszva tudott menni. Éjjel a talpán széttörtek egy seprűnyeletet a vallatásnál. 1951-ben Máramaros-szigeten, az ólombányában Drozdovszky Géza plébános tudta, hogy Szilárd püspököt úgy kínozták, hogy csigára húzták a kezét és lábát, és állandóan gúnyolódva kérdezték: „Még most is kitarasz a pápa melletti hűségben?” – Haláláig kitarított!

1952-ben a kivégzőtábor, Capul Midia lakója. Követ fejtett a hajózható „Fekete tenger – Bukarest” csatornáért. Virág Agostontól tudjuk, hogy a forró nap és az alultápláltság tönkretette egészségét. A koncepciók perben elhangzott vádak a szokásosak voltak: hazaárulás, kémkedés. A nagyváradai katonai bíróság 1953 januárjában ilyen címen ítélte 12 év kényszermunkára. 1953. augusztus 16-án Nagyenyedre szállították. Alig volt jártányi ereje. Amikor tüdőgyulladással „betegszobába” került, megmenthették volna életét. Ranca orvos nem adott neki gyógyszert, „Pusztuljon el, nem kár érte” – mondta.

Bár családjának és ügyvédjének sikerült elérnie az ítélet megsemmisítését, még perének újratárgyalása előtt, 1953. október 2-án a nagyenyedi börtönben belehalt az elszennvedett kínzásokba. A helyi rabtemetőbe temették. Rabtársai deszkakoporsót készítettek neki, korommal festettek rá keresztet. Sírja ismeretlen, miután a területet beépítették. Személyes tárgyai maradtak meg: a doktori disszertációja és egy általa viselt miseruha. 1989-ig még a nevét sem nagyon emlegethették. Azóta tudjuk áldott emléket megidézni, példaképként állítani.

Szilárd atya lelkületét liturgikus írásai tükrözik leghívtebben. Ezekben a mély tiszteletét, szeretetét fejezi ki a Mennyei Atya, Jézus Krisztus, Szűzanya és Szent

József iránt. A Tridenti mise szertartásának kezdő mozdulatát így magyarázza: „Bemegyek az Isten oltárához, az Istenhez, aki ifjú örömmel tölt el engem”; ez a karvers fohásza, a lépcsőima első része, mely a 43. zsolnart tartalmazza. Így megértjük azt, hogy mit is él át az ifjú levita, mikor elfogják, és öröme, boldogsága, amikor istentisztelete után betelepítik a durva pogányok közé. Elmékedése segíti tisztánlátásunkat, hogy miért is kerül február 2-án a szentelt gyertya a kezünkbe. Jelenti az Úr Jézus Krisztust, a hitet és magát az embert. Gondossággal fordult a fiatalság felé. Szépségesen magyarázza a Kyrie eleison különös jelentőségét, és mit is jelent Isten ereje, irgalma és kegyessége. A Boldogságos Szűz engedelmes anyai lelkületén át vezeti olvasóit az üdvösség nagy titkáinak a tökéletesebb megértéséhez az Angyali üdvözlés ünnepén. A börtöncellában még 1953-ban, ünnepe előtt kilencedet tartottak Szent Józsefről elmékedve.

Az egyháziakat a katonai törvényszéki tárgyaláson képviselő ügyvéd elmondta, hogy a pert azért készítették, mert nem írta alá az okmányt, amelyben kimondták volna a romániai katolikus egyház elszakadását Rómától. Az egyház felfogása szerint ő igazoltan Krisztus ügyéért szenvedett, s formálisan ugyan nem ontotta vérért, de a börtön körülményei, az elszennvedett kínzások materiálisan vértanúság: ugyanis ezek okozták a halálát. Letartóztatása és bebörtönzése tulajdonképpen a romániai római katolikus egyház Rómától való elszakítása és a nemzeti egyház megalakítása céljából készített forgatókönyv része volt. A bonyolult terv egyik lehetséges változatában valószínűleg ő is szerepelt a hatalom által kiválasztott egyik lehetséges vezetőként, akár püspökként. (Az állam, mint kiderült, ismerte a titokban felszentelt püspökök kilétét, ügynökei ugyanis a nuncius távozása után betörték a nunciaturára, és megszerezték a neveket.)

1993-ban a Nagyváradai Latin Szertartású Káptalan kérésére Tempfli József megyés püspök indította el Szilárd atya boldoggá avatását. Vértanúsága materiális. Embertelen szenvedéseket viselt el Krisztusért és Egyházáért. 2009-ben kimondatott: „Ez a hős püspök, akiről tanácskoztunk, ha a Szentatya is megerősíti, Krisztus vértanúja.” – 2010-ben megerősítette...

Szentatyánk, XVI. Benedek pápa 2010. március 27-én hagyta jóvá, hogy Dr. Bogdánffy Szilárd Ignác, titokban nagyváradai püspökké felszentelt vértanú Isten Szolgája. A romániai kommunista diktatúra vértanúi közül ő volt az első, akit Egyházunk a boldogok sorába emelt. Az avatást Angelo Amato bíboros, a Szentté avatási Ügyek Kongregációjának a prefektusa végezte. A szentmisét Dr. Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek pontifikálta Nagyváradon, 2010. október 30-án. Több mint 800 évvel ezelőtt, 1192. február 2-án Szent László királyunk szentté avatását ünnepelték itt őseink...

Boldog Szilárd püspök, könyörögj érettünk!

*Mons. Fodor József, általános helynök;
Ruppert József Sch.P, a romániai piarista rendtartomány megbízott képviselője.*

Szerkesztette: Farkas Zsolt; hivatkozás: „Mária Rádió Magazin” (2013. júl.) és „Jóhír” (2016. febr. 21.)

Afrikai piarista atyák látogatása a magyar rendtartományban

November 16-18. között Jean de Dieu Tagne afrikai piarista atya a budapesti Piarista Gimnáziumban tett látogatást Urbán József atya és Horváth Bálint igazgató úr kalauzolásával. A Kamerunból érkezett, szinte örökké mosolygós és felettebb lelkes és lendületes szerzetes francia, spanyol és angol nyelvórákat is tartott a diákoknak.

A rá következő héten Samson Djitabo Ehemba, a Dakar külvárosához tartozó Sam-sam negyedben élő piarista közösség tagja látogatott el több iskolánkba is, hogy többek közt bemutassa a Nyugat-Afrikai Piarista Tartomány iskoláinak támogatására létrehozott szervezet (Association Education Solidaire) tevékenységét, ahol jelenleg is dolgozik. A szenegáli atya emellett az ottani tanodában (École Communautaire de Base) is tanít.

November 27-én a budapesti Piárpapocinumi ünnepségének keretében megindító előadást tartott az iskola kápolnájában.

„A Piarista Rend Nyugat-Afrikai Tartományát az az elv vezeti, hogy elérhetővé tegye mindenki számára a nevelést. Szenegálban 1963 óta van jelen az Association Education Solidaire (AES) szervezet keretei között. Legfőbb célunk az, hogy a hátrányos helyzetben levő gyermekeket és fiatalokat neveljük. Küldetésünket számos nevelési és szociális intézmény létrehozása révén fejtjük ki Szenegálban, az Elefántcsontparton és Franciaországban.” – mondta el felvezetőjében Samson Djitabo Ehemba atya.

Az előadásból megtudtuk, hogy az ország többsége muszlim (95%), a keresztények aránya csupán 5%, de több muszlin szeretne áttérni a keresztény vallásra. Léteznek olyan temetők is, ahol keresztények és muszlimok közös sírkertbe temetkeznek. A katolikus iskolákban szintén a muszlimok vannak többségben, a diákoknak akár 90%-ában. A muszlim többség ellenére Szenegál alkotmánya szekuláris államot rögzít. A Karácsony ünnepét mindenki megünnepli, vallási hovatartozástól függetlenül.

Samson Djitabo Ehemba atya iskolája Dakar nagy kiterjedésű külvárosában található. Az épület tágas területen helyezkedik el, ezért hívogató mindazoknak a gyerekeknek, akik játszóteret keresnek. A diákok 90%-a szegény családokból származik, ezért pszichésen sérülékenyek; sokan már tizenéves korukban átestek a nem kívánt terhességen és a kábítószeres kipróbálásán, fogyasztásán. Az iskolázottság a legalacsonyabb környéken, ennek oka az alacsony életszínvonal (tandíj: 10,- Euró/hó). Az AES ösztöndíjprogrammal segíti a leginkább rászorulókat.

A helyi piaristák nevelési elvei:

– A gyermek áll a középpontban (Konkrétan: iskolai önkormányzat, képviselők képzése, személyes kísérésük és fejlődésük nyomán követése tutorok segítségével stb.).

– Életre nevelés és beilleszkedés a munka világába.

– Inkluzív nevelés : valójában ez a mindenki előtt nyitott nevelés. (Senki sincs kizárva anyagi, társadalmi, kulturális vagy tanulmányi okok miatt.)

– A szerepükkel és feladatukkal tisztában levő családokkal való rendszeres kapcsolat, amelyek részt vesznek gyermekeik nevelésében.

Az iskolák hatékony irányításához szükséges feltételek között szerepel a különböző részlegek fenntartása (titkárság, pedagógiai, szociális, gazdasági, jogi, emberi erőforrás-fejlesztés, kommunikáció), az iskolák igazgatóinak tanácskozásai és az iskolák nagygyűlése, éves stratégiai tervezése. Emellett nélkülözhetetlen a tanárok folyamatos képzése, mint a diákok sikerének fontos kulcsa és a pedagógiai innováció a minőségi oktatás jegyében.

Szathmáry Melinda

(Piaristák ma, 2015/3)

Imádság az Irgalmasság Szentévére

Urunk Jézus Krisztus, Te, aki megtanítottál minket, hogy irgalmasak legyünk, mint az égi Atya, és azt mondtad nekünk, hogy aki téged lát, az Őt látja, mutasd meg nekünk arcodat, és mi üdvözülünk.

A te szerető tekinteted megszabadította Zakeust és Mátét a pénz rabszolgaságából; a házasságtörő asszonyt és Magdolnát attól, hogy boldogságukat csupán egy teremtményben keressék; sírva fakasztotta Pétert a tagadása után, és biztosította a mennyországot a bűnbánó latornak.

Tedd, hogy valamennyien magunkra vegyük szavaidat, melyeket a szamaritánus asszonynak mondtál: Ha ismernéd Isten ajándékát!

Te vagy a láthatatlan Atya látható arca, azé az Istené, aki mindenhatóságát elsősorban a megbocsátáson és az irgalmasságon keresztül mutatja meg: tedd, hogy az egyház a világban a Te látható arcod legyen, az ő Uráé, aki feltámadt a dicsőségben.

Te azt akartad, hogy papjaidat is gyöngeséggel ruházd föl, hogy igaz együttérzéssel viseltessenek azok iránt, akik tudatlanságban és tévedésben vannak: tedd, hogy bárki hozzájuk járul, úgy érezze, hogy Isten várja, szereti őt, és megbocsát neki.

Küldd el Lelkedet, és szentelj meg mindnyájunkat felkenése által, hogy az Irgalmasság Jubileuma az Úr kegyelmi éve legyen, és egyházad megújult lelkességgel vihesse el a szegényeknek az örömhírt, hirdesse a börtönök foglyainak és az elnyomottaknak a szabadságot, a vakoknak pedig adja vissza látásukat.

Mária, az Irgalmasság Anyja közbenjárására kérjük ezt Tőled, aki élsz és uralkodol az Atyával és a Szentlélekkel örökkön örökké.

Amen.

(Hivatkozás: Ferenc pápa imádságának ez a részlete megtalálható a Szent István Társulat által kiadott Jöjjetek, imádjuk! Szentségimádások az Irgalmasság Rendkívüli Szentévében című füzet hátoldalán.)

Helyesen írni – szépen beszélni

MEGJELENT A MAGYAR HELYESÍRÁS LEGÚJABB SZABÁLYZATA

ÍRTA: FARKAS ZSOLT

Történelmi hagyománya van annak, hogy számos piarista iskola és tanára volt a képviselője a magyar nyelvnek és a nemzeti tudatnak a Kárpát-medencében. Támogatták, elősegítették a magyar nyelvi kultúra, a szép magyar beszéd, a nemzeti hagyományok ápolását. Sokuk közül kiemelendő a XIX. század nagy egyéniségei közül Révai Miklós, a nagy nyelvtudós, és Prónai Antal – aki elsőnek merete írni és láttatni irodalmunk múltját –, továbbá a XX. században Megyer József és az irodalmi élet olyan országos jelentőségű képviselője, mint Sík Sándor, s a nála fiatalabbak közül Fekete Antal és a velünk lévő Jelenits István.

Ezt a célt kívánja szolgálni igen szerény módon az alábbi tanulmány egy „műkedvelő” (tehát semmiképpen nem szakember!) volt pesti piarista diáktól a XXI. század elején...

A magyar nyelv egyre romló állapota közismert a szakemberek, de a társadalom erre odafigyelő része előtt is. Vannak, akik szívesen vesznek részt a javítására szolgáló mozgalmakban, szervezetekben, és vannak, akik tudatlanul, de akár tudatosan is rongálják. Ez utóbbiak szerint ugyanis nem kell, hogy legyen ilyesfajta nyelvi kapcsolatuk a nemzettel, sőt – szerintük – a nyelv felértékelése „nyelvi nacionalizmus” forrása is lehet. El is indultak hát a támadások, de legalábbis a megkérdőjelezések „mértékadó” nyelvészek részéről szakcikkekben és lapokban a nagyközönség befolyásolására, félretájékoztatására: a nyelv rendszeres fejlődésben van, hogy kövesse a népesség igényeit. Ilyen alapon radikális változások is következhetnek megújított szabállyal. Jó eszköz lehetne e téren bizonyos külső hatások fokozása is. Számítógépes korunk angol szakkifejezései meg rövidítései is hozzájárulnak a silányosodáshoz, miközben magyarral helyettesítésére nincs igyekezet, elszántság. A fiatalabb nemzedék után már a műveltebb értelmiségiekénél is terjed a magyartalan, pongyola, hibás nyelvhasználat.

A XX. századra jutva érezhetőkké váltak a nyelvet rontó folyamatok. Eppen ez készítette Kodály Zoltánt, a kiváló népzene-kutatót, zeneszerzőt, zenetudóst, magyar nyelvészt és nagyszerű hazafit, hogy már fiatal korától mindvégig számos írást közöljön, előadást tartson, beszélgetésekben vegyen részt, s főleg a tanulóifjúság körében működjék, tanítva és nevelve őket a helyes irányba.

Kodály 1937-1941-ben négy beszédben értekezett a „Jó magyar beszédért”, „A magyar kiejtés romlásáról”. (Kivonatos közlés)

Még Gombocz Zoltán, a neves nyelvtudós egyetemi tanár, egykori nyelvmestere tanította a hanglejtés saját-

ságaira. A beszédbeli nyelvhelyesség nem nyelvtani, hanem nyelvészeti probléma. Helyes az, ami egy nyelvközösség szokásaival megegyezik, s helytelen, ami ezzel ellentétben áll. Nem ritka eset, hogy egy „törpe minoritás” rákényszeríti nyelvhasználóját a többségre. Mint annyi másban, itt is egy külön magyar tragédiára tapinthatunk. Normális fejlődésű nemzet nyelvhasználójára, általában külső-belső kulturális életére döntő hatása van a legműveltebb rétegnek. Ez bárhol is hatalmas biztosítéka a kulturális fejlődésnek, mert az „alsóbb” rétegek előtt becsületet szerez a szellemi kultúrának, vonzerőt gyakorol „felfelé”, s a többi közt irányítóan hat a nyelvhasználóra, kiejtésre. Nálunk – ha legelőkelőbb körünk a nemzeti kultúra ápolásában a rájuk váró feladat elöl kitérnek –, magyar nyelvhasználójukat, kiejtésüket mintának el nem fogadhatjuk. Ez a kiejtés részint a kora gyermekéskorban megkezdett idegen nyelvtanulás miatt tele van idegen ízzel, a magyar köznyelvtől eltérő, tehát helytelen ejtésmóddal. Más országokban a legműveltebbek kiejtése a norma. A finomság, előkelőség vonzóereje más népek körében is idegenszerűségeket hozott a nyelvbe.

Az évszázad elején az volt a nézet, hogy a nyelvben nincs romlás, csak fejlődés, változás van, amelybe nem lehet beavatkozni. De ha nagy tömeg idegen bevándorló a félig-meddig megtanult nyelvet rosszul beszéli, beleviszi a maga nyelvéből nyersen lefordított kifejezéseit, egy idegen nyelvszemlélet, gondolkodás tükrét, főleg atavisztikus fonetikájának idegenszerű hangjait, hangsúlyozását, hanglejtését: elfogadjuk-e ezt történelmi fejlődésnek, ami ellen nincs jogunk védekezni, csak tudomásul kell vennünk?! – kérdi Kodály.

Bizonyára van jogunk itt romlásról beszélni, és nem nézni, hogyan hatalmasodik el, esetleg hogyan kényszeríti rá egy „törpe minoritás” nyelvhasználóját a többségre? Nem! Amíg elegenden vannak, akik a változásokat romlásnak érzik, ösztönszerűen küzdenek is ellenük. A nyelvhelyességi mozgalomban a nemzet vitalitásának, élni akarásának egyik jelét láthatjuk. Mellé fog állni minden öntudatos magyar – ha megérti –, hogy itt többről van szó, mint nyelvészeti vitákról. Hogy a rosszul beszélt magyar nyelvből nem új nyelvek fognak születni, hanem a magyar nyelv és vele a nemzet is meg fog szünni.

Bizonyos, hogy egy nyelvben és stílusban kifogástalan szöveget magyartalanul is fel lehet olvasni. Vannak tehát a nyelvhelyességnek írásban nem rögzíthető, csak füllel felfogható elemei is. A nyelvnek nemcsak leírható része van kitéve romlásnak, hanem talán még inkább ez a jelekkel nem rögzíthető, csak hallható része. Az élőbeszéd azon elemei, amelyekre nézve az írásjelek határozott utasítást nem adnak, sokkal inkább vannak a beszélő vagy a felolvasó önkényére bízva, mint az írásban rögzíthető elemek. Egyrészt, mert szabályai nincse-

nek összegyűjtve, másrészt, mert nem mindenki van elegendő hallásbeli fejlettség, hogy egyáltalán észrevegye, megfigyelje és kövesse törvényszerűségüket.

A romlás okai a következők: idegen beolvadás, az oktatás hiánya, a rosszul beszélők térhódítása (hiszen elhalványult az érzék, nincs kritika, nincs kötelező irodalmi kiejtés. A jól beszélők sokan félreálltak a pár évtizede dühöngő „kontraszelekció” miatt); az idegen nyelvek térhódítása (az idegen nyelveken beszélők saját magyar nyelvérzéküket és kiejtésüket veszélyeztetik); az idegenből fordított művekben az ott éktelenkedő hamis hangsúly, a nyelv természetes dallamával ellenkező dallamvonal (ami idővel kikezdi a legjobb magyar nyelvérzékét is, belekerülve a mindennapi beszédbe). Ez utóbbinak az eredménye az a semleges, ízetlen és színtelen magyar kiejtés, amely művelt középosztályunkat jellemzi. Érezni rajta valamely határozottan kifejezett idegen ízt: ebben a társadalmi osztályban a magyaros magyar beszéd a legnagyobb ritkaság. Mintha a műveltség ára az volna, hogy elveszítsük az élőbeszéd magyar zamatát. S akik alulról kerülnek a középosztályba, sietnek eltanulni ezt a színehagyott, semleges, sőt hibás beszédet, mert azt hiszik, ez a finom, ez az előkelő, s eldobják a magukkal hozott egészséges, gazdagabb színezésű kiejtést. A magyar nem csak tisztán beszél, élesen, petyhüdttség nélkül artikulál. Esméljünk rá: az élőbeszéd magyarságának védelme és fenntartása éppoly életkérdés, mint a szókincsé és mondat szerkezeté.

Néhány tipikus hiba. (Továbbra is Kodály gondolatai...!)

Rövid és hosszú hangzók között éles különbség tétele. Minden idegen ajkú hozza a maga fonetikáját, s minél jobban eltér a magyartól, annál feltűnőbb a kiejtése, hacsak nem igyekezik a sajátos magyar szájállást és hangképzést a magáévá tenni.

Legsúlyosabban az artikuláció és ritmus elváltozásai kezdik ki a nyelv zenei rendszerét. Ha pedig mi átveszünk az ő elnagyoltabb hangképzésüket, azonnal megromlik a kiejtésünk.

A súlyos szótagok sokkal erősebben kiemelkednek a súlytalanok közül, mint nálunk, a hangsúly pedig meg is nyújtja a szótagot. A súlytalanokat nemcsak gyorsabban, de hanyagabban, elmosódva ejtik. A helyes magyar beszédben a rövid szótag a hangsúlyban is rövid marad, a súlytalan szótag pedig megtartja teljes intenzitását; ha pedig hosszú volt, nem rövidül meg. A szótagok egyenlő intenzitása egyik legfontosabb jelensége, sőt alaptörvénye a magyar beszédnek.

A sietség vagy szónoki hév jó beszélőből is kicsúsztat olykor olyat, hogy a hosszú mássalhangzók rövidülnek, ami nyugat-európai hatás. Már évtizedek óta olvashattuk, hogy ideje volna nehézkes helyesírásunkat megreformálni. Míg a hosszú mássalhangzókat rövidítik, a rövid hangsúlyos magánhangzókat nyújtják. Ez és intenzitásnövelése különösen a nyelveket tanuló műveltebb ifjúság közt pusztító betegséget jelent nyelvünk ritmusrendszerében. Ha idejekorán meg nem állítjuk ezt a folyamatot, teljesen összezavarja nyelvünk ritmusát. De, hogy itt valamit tenni kell, az bizonyos. E vétségek után meg kell említeni a hangszín elváltozását is, ami ugyan ez ideig kevésbé veszélyes.

Egy világrámlat az utóbbi évtizedekben a beszédet az éles és orrhangú színezet irányába tolta el. Ennek tünete a jazz-ban az egyre rikítóbb hangszerelés (ami főleg amerikai). Nevezhető ez „gramofonhangszínek”, ami a lágyság és mély csengésű magyar beszédben oly feltűnő, hogy azonnal nyegleségnek érezzük. Ez terjedni fog, főleg ha bizonyos foghegyről való beszéddel párosul.

A hangmagasság változásai kapcsán a voltaképpeni dallam említendő: a kérdőmondat hanglejtése. Ha kérdőszóval kérdezzük: folyamatosan süllyed. Ha nem kérdőszóval: az utolsó előtti szótag emelkedik, majd az utolsóban hirtelen lesüllyed.

Most az a sajátságos helyzet, hogy a nyugati nyelvek hatása alatt kezd élnékülni a mi hanglejtésünk. De ha kikezdi a lejtés hagyományos, mélyen gyökerező irányvonalait, az ellen minden erővel küzdeni kell. Vannak „defetista” nézetek, amelyek szélmalomharcnak tartanak minden ilyen védekező kísérletet.

A kiejtésnek és romlásának lélektani alapjai vannak. A beszéd szinte a nemzetért való testi kiállás egyik formája. Hol romlik a kiejtés? Ahol fogyatékos a nemzeti öntudat és a velejáró felelősségérzet, ahol az idegen nyelvek tudása fontosabb, mint a nemzeti nyelv. Ilyenkor a nemzeti nyelvek kiejtésében egyrészt zavarólag hat a túlságosan is gyakorolt idegen nyelvek kiejtése, másrészt bizonyos nyelvi tunyaság és közömbösség lép fel a saját nyelvvel szemben – ennek következménye a rossz kiejtés. Ennek megszüntetése elsőrendű köznevelési feladat, de amellet állandóan művelnünk kell az élőbeszédet szakszerű technikai alapon is. Egy kiejtési normában való megállapodás szükséges, a gyakorlati élet számára kell a norma! Ha meg lehetett egyezni az irodalmi nyelvben, meg lehet a kiejtésben is. Ezért határozati javaslatot teszek: a Magyar Tudományos Akadémia sürgősen adja ki a Magyar Kiejtés Szótárát, s annak Nyelvművelő Bizottsága foglalkozzék rendszeresen az írásban nem látható, csak füllel hallható magyartalanságok vizsgálatával és javításával is. Majd egy vegyes-bizottság a szótár alapján véglegesen dolgozza ki az irodalmi kiejtés normáját. Az így megállapított kiejtés legyen kötelező minden téren. A helyes magyar kiejtés az eddiginél nagyobb figyelemben részesüljön. Ne kaphasson tanításra jogosító oklevelet az, akinek magyar beszéde nem kifogástalan. Legyenek számosan, akiktől a helyes magyar kiejtést meg lehet tanulni, s jusson elegendő idő is a tiszta magyar beszéd ápolására. A rádiónál is el kell járnai, hogy a mikrofon elé kerülő előadók, felolvasók elbírálásánál a kiejtés szempontja fokozottan érvényesüljön, s továbbá: a kiejtés-helyességre meg a hibákra figyelmeztető előadásokat is tartasson.

Mostanában sokszor halljuk és olvassuk, hogy a megrendült tanári tekintély helyreállítása csak gyökeres fizetésrendezéssel érhető el. Ez is igaz, de nem hiszem, hogy pusztán ezzel elérhető. A tanárnak folytonosan dolgoznia kellene egyéni kultúráján, úgyhogy semmiféle fizetésrendezés ne érje utol, a közösség mindig adós-nak érezze magát. A tanár kultúrájának pedig elemi követelménye, hogy kifogástalanul, mintaszerűen tudjon beszélni. De más egyebet is lásson a tanár beszéd-kultúrájában. Mivel művelt osztályunk kiejtése elfajult,

annak helyes útra terelése nagyrészt a tanár feladata – így Kodály annak idején!

A beszéd csak kifejezője, függvénye legyen annak, amire törekednünk kell: egy új típusú magyar kultúrának. Ne abban lássuk a célt, hogy idegen kultúrákból mennél többet magunkévá tegyünk, hanem hogy a magunk jól megismert gyökereiből fejezzük ki a magunk kultúráját.

Már a mondathangsúly elhelyezésében, a mondat dal-lamának kikerekítésében több volt a bizonytalanság. A beszédtechnikájuk, ízlésük kiművelése után igen jó beszélőkké nevelhet a természet akarattal, kitartással azokból is, akiket jó hanggal nem ajándékoz meg. A beteg a magyar értelmiség beszéde! Meggyógyítása hosszú munka lesz, benne részt kell vállalnia minden magyar tanárnak. Az első lépés: minden tanár művelje ki beszédét tudatos biztossággal.

A kodályi gondolatokhoz szinte semmit sem kell hoz-zátennünk – sajnos, mindegyikre ráismerünk, háromne-gyed évszázad múltán ugyanis ezekkel szembesülünk, sőt még sokkalta inkább...!

A magyar helyesírási szabályzatok sorozatában az előző, 11. kiadást még 1984-ben jelentette meg a Magyar Tudományos Akadémia – kerekén másfél évszázaddal a legeslegelsőt követően –, a legújabbat pedig most, három évtizedes szünet után, 2015-ben. Korosztályom még az 1940. évit alkalmazta, amely éppen egy évtizeden át volt érvényes, nem véletlenül az ország politikai-társadalmi változásai kialakulásáig. A magyar tantárgy tanmenetében időnként nyelvtannal foglalkoztunk. Visszaemlékezve rá, eléggé unalmasnak tűnt, sőt érdektelennek, mert úgy gondoltuk: a szabályo-kat tudjuk alkalmazni anélkül, hogy a fogalmi meghatá-rozásokat tantárgyszerűen el tudnánk mondani.

Ismeretes, hogy az élő nyelvek az idő múlásával vala-mennyire változnak, kevésbé vagy jobban, ami igényli a szabályozás kisebb-nagyobb mértékű módosítását is. Az MTA ebben illetékes bizottsága helyesen állapította meg a legutóbbi kidolgozási időszakban, hogy a „helyesírás állandósága, a kikristályosodott írásgyakor-lat lényegének fenntartása napjainkban sokkal fonto-sabb”, semhogy nagyobb mérvű változtatás történjék, még kevésbé mélyreható reformok. (Ebben a kodályi gondolatokat ismerhetjük fel...) Ezért a „megszilárdult hagyomány” értékeinek megőrzése mellett döntöttek, mert céljuk volt, hogy „nagyobb változtatások nélkül, könnyebben használható, bizonyos mértékig rugalma-sabb szabályzatot” alkossanak. A szabályok rendszere, bár nem változott, mégis több jelentős különbség is fel-fedezhető. Felmerülhetne ugyan az igény arra, hogy kapjunk több „szabadságot” egy-egy szabály alkalmazásakor, egy-egy szó használatakor, de így is van szá-mos választási lehetőségünk, s ne kívánjunk ennél töb-bet, mert az ártana nyelvhasználatunknak, semmint segítené.

Az előzőhöz képest igen jelentősen kibővült a jelen 12. kiadású, 610 oldalas új magyar helyesírás kötete. Ez is ugyancsak két főrészből áll: „Szabályzat” (210 oldal) és „Szótár” (440 oldal), amihez csatlakozik még a „Tárgymutató” (10 oldal), meg a „Változások” (15 oldal).

A „Szabályzat” maga 11 főfejezetből áll: az általános tudnivalók, a betűk, a hangjelölés, a különírás és egybe-írás, a kis és nagy kezdőbetűk, a tulajdonnevek írása, az idegen közszavak és tulajdonnevek írása, az elválasztás, az írásjelek, a rövidítések, jelek és mozaikszók, a szá-mok és a keltezés. A nyelvtani fogalmak szabatos, de „száraz” meghatározásait példamondatok teszik érthe-tővé a felhasználó nagyközönség számára.

A „Szótár” c. másik főrész viszont nagymértékben megújult, és jelentősen bővült is, de ugyanakkor csak kevés szó írása változott.

A „Változások” a jelen, 12. kiadásban az előzőkhöz képest jelentősen megkönnyíti a használók dolgát az alábbiak szerint:

– a szabályzati főrészben csak kisebb változtatások történtek: a korábban elkövetett nyilvánvaló hibák javí-tása, több példa a fogalmazás pontosítására, tanító-okta-tó szempontú átszerkesztések, a korábban szabályozott kérdések kivétele, enyhítése, választhatóvá tétele, sza-bálypontok bővítése, kiegészítése, újak beiktatása, sza-bályok változtatása (mindezek példákkal magyarázva);

– a szótári főrészben jelentős gyarapodás nyolcezer szóval, illetve kismérvű cseréje meg a példaanyag meg-újulása. De külön jegyzéke lett a megváltozott helyes-írású szavaknak is.

Lássuk most az írott helyesírási szabályzat tükrében és a magyar emberek anyanyelvhasználatára ismeretében milyen következtetések vonhatók le.

A magyar beszélt nyelv egyik legfontosabb jellege-zettségének számít a hangsúlyozás és a hanglejtés, melyeknek szabályait a mindennapi életben oly sokan, oly gyakran, oly durván megsértik. A hang erőssége és magassága rendszerint együtt változik, a hangsúly és a hanglejtés rendszeren párhuzamos egymással: az erőse-bben kimondottat magasabban is ejtjük.

A közlés legfontosabb részeit hangsúllyal lehet kie-melni, vagyis nem egyforma erővel mondjuk. Ezért hangsúlyos és hangsúlytalan részek váltogatják egy-mást, de úgy, hogy a magyar nyelv hangzása szép és értelmes legyen. Nyelvünk általános jellegzetessége, hogy rendszerint elől van a hangsúly. A beszédben a főhangsúly mindig az első szótagon, a jelzős szerkeze-tekben a jelzőn, az összetett szavakban is elől, az egy-szerű szóban, a kiemelt és az igekötős szóban az első szótagon. Nem kaphat nyomatékot a mondat utolsó szava, illetve az utolsó szavának utolsó szótagja.

A hangzók magassága beszédben le-föl változik: magasabban vagy alacsonyabban ejtjük a szótagokat, emelkedik vagy leszáll a mondaton belül. Feladata a mondat tartalmi (kijelentő vagy kérdő stb.) jellegére utalni. Nyelvünkre jellemző az ereszkedő dallammenet, bár alapvetően a középfékvésben mozog. Ezért helyte-len a mondat utolsó szavainak indokolatlan hangemelése (az ún. „éneklés”), az összetett mondatokban a tag-mondatok mindegyikének a végén is az ugyanilyen emelés.

Különösen bántó a kérdő mondatokban immár általá-nosan elterjedt, súlyosan szabálytalan hanglejtés. Szabályos az „eldöntendő” (igen-nem válaszos) fajtájú-ban: a hang „emelkedő-ereszkedő”, vagyis folyamato-san emelkedik az utolsó előtti szótagig (esetleg „lebeg”

a középső fok magasságában), majd leereszkedik (vagyis semmiképpen sem egyenletes). A „kiegészítendő” kérdő mondatnak nincs külön hangjelentési formája, hanem végig ereszkedő, így dallamának csúcsa az élen álló kérdő elem van. Különösen csúnya a mondat végének felrántása vagy „énekítő” felcsúsztatása. Márpedig vészesen terjed mindkét fajta kérdő mondatban az azonos magasságon tartás és a végén erős nyomtatékképzés.

Hasonlóképpen terjed a hibás szótagolás gyakorlata, ami a szavak és szótagok értelmetlen, nem a hagyományos nyelvérzéknek megfelelő szétválasztását, illetve összekapcsolását jelenti. Kísérő jelensége a hangsúly és hangjelentés helytelen alkalmazása is. Ennek megjelenítésére álljon itt csak két megdöbbentő példa – ahol a nyomtatéket NAGYBETŰ, a szóközt a „/” jel érzékelteti: „...elsza/KADtaháló...” és „...eza/ZONbanmás...”.

A különféle megnyilatkozásokban leggyakrabban elkövetett kifogásolandó hibák közül álljon itt néhány.

Talán a legszembetűnőbb az igen gyors, hadaró beszéd, amely azt érthetlenné, követhetlenné is teheti; ezért akár teljes szótagok maradhatnak ki. Egyre gyakrabban találkozunk kényszeredett mozaikszavakkal, amelyben egymás mellett sorakoznak egyes számok, kis- és nagybetűk – ami eddig nyelvünkben teljesen ismeretlen volt. Az idegen szavak is egyre jobban terjednek a közbeszédben, holott a fogalmakra megvannak a megfelelő, jó szavak.

Általános lett a tegeződés az egymást nem ismerő fiatalok között (angol hatásra). A köszönésmód is nagyot változott, ami által a „szervusz” feledésre lett ítélve. A telefonbeszélgetés már általában így végződik: „... oké, szia-szia, helló”.

A nyelv szegényesedését eredményezi a névmások helytelen alkalmazása emberre, illetve tárgyra. Az „aki” és az „ő” csakis személyre vonatkozhatna, míg az „ami”, „amely”, „amelyik”, valamint az „ez”, „az” életelenre. Megmaradt hiba, hogy a „-ban” és a „-ben” szilárdan tartja magát a „-ba” és a „-be” helyett. A helymeghatározás pedig egyre gyakrabban átvált a „felé” névutóra a „-hoz”, „-hez”, a „-nak”, „-nek” és a „-ba”, „-be” helyébe.

Szinte nincs semmiféle javulás a kötőszóval kezdődő mellékmondat elejére kerülő vessző terén. Pedig immár egy évszázados szabály írja elő: az összetett mondat tagmondata elé ki kell tenni, még akkor is, ha azt „s”, „és”, „meg” vezeti be.

A keltezés manapság már többnyire „modernizálták”: a hónap római számát felváltja az arab (ha egyjegyű, akkor nullával kétjegyűvé téve), jóllehet a római számok még megtűrték, a jog területén a törvények számozására különösen is.

A szórend összekeverése is megfigyelhető, a kevésbé fontos szót a mondat végére téve, ami értelmi zavart is okozhat. A közbevetés terén az ilyesfajta hiba előfordulását világítja meg a példamondat: „... a két nagy, a keresztények megsegítésével foglalkozó szervezet...” helyett célszerűbb ez: „... a keresztények megsegítésével foglalkozó két nagy szervezet...”. Írásban – főleg szövegszerkesztésben – gondolatjel helyett hibásan kötőjelet tesznek.

Minden határon túl romlik nemcsak a közbeszéd, hanem az írott és a sugárzott média „stílusbeli” színvonala is. Alpári és alantas szólások uralják a nyilvános helyeket is, így beszélnek is válogatás nélkül az „angyalarcú” lányok és a „megnyerő” külsejű fiúk. A szinkronizált filmek is terjesztik az ocsmány beszédet – a médiavezetők posztokon azt hangoztatva, hogy így lehet „valóságos” érzékeltetni a film „mondanivalóját”. Az „értelmiség” képviselőivel folytatott rádiós és televíziós beszélgetések is telítettek az otrombaságokkal; még jó, ha a tűrőhatáron is túlmenő kifejezéseket „kisípolják”.

A hírolvasók, műsorvezetők és riporterek, nemkülönben a beszélgetőtársak a súlyosan magyartalan és hadaró beszéddel tűnnek ki. Pedig a rádióknak és a televízióknak kellene élenjárnia a helyes beszéd ápolásában. Vannak ugyan nyelvhelyességi (anyanyelvi és képernyő-) bizottságok az intézményeken belül, ahol legalább az alapvető szabályokat megtanulhatnak és alkalmazhatnak. Léteznek anyanyelvi „öt percek” és „félórák”, lelkes nyelvvelő csoportok, újságokban rovatok, de példamondatok híján csekély az eredmény. Folytatódik a rontás, pedig anyanyelvünk nemzeti önazonosságunk alapja kellene legyen, fontos eleme hagyományainknak, kultúránknak, tudatunknak, hogy hibátlanul maradjon fenn a további nemzetékekre.

Hivatkozás: Kodály Zoltán: Visszetekintés II.

BUJDOSÓ BÁLINT (Meskó Lajos Sch.P.):
Uram, szememnek add, hogy lásson

*Uram, szememnek add, hogy lásson,
ne akadjon föl önbében.
Meglássa, mily seb lángol máson,
s mitől szégyenlős a szegény!
Uram, fülemnek add, hogy halljon
alig elsúgott szavakat,
és mindegyikük belém marjon,
míg vér szívemből nem fakad.
Uram, a számnak add, hogy szólni
képes legyen a mondatod,
amelytől bánat kezd befornni,
és látni kezdenek vakok.*

*Legyen keserű számnak íze,
mert maró jaj az italuk.
És add csodád, hogy édesítse
rabságuk, kínjuk, bús daluk!
Két kezemnek, hogy áldást tudjon
szétszórni, vagy csak melegen
kezük érintése, hadd gyógyuljon
az ő sebük, mely én sebem.
Hogy többé ne magamról zengjek,
s ne magam lássam! Önfeledt
fiadként (mint a régi szentek)
öbennük Téged leljenek!*

Tragikus halálára a mostani, 75. évfordulón emlékezünk...

Emlékbeszéd Teleki Pálról, a volt piarista diákról

ELMONDTA ANTALL JÓZSEF MINISZTERELNÖK

Különleges érzés itt állni, és Teleki Pál, Magyarország miniszterelnöke tragikus halálára, nem mindennapi életútjára emlékezni, és köszönteni mindazokat, akik ma, és itt olyan érzésekkel vannak közöttünk, hogy vállalják Teleki Pál életművét, vállalják mindazt, ami Teleki Pál életútjában, életművében marandó és számunkra is iránymutató. Tragikus a befejezés, de tragikus volt Magyarország helyzete és tragikus a magyar történelem menete is, és mindaz, ami az elmúlt évtizedekben és évszázadokban velünk történt. E történelem okkal sugallta Kölcseynek, a Himnusz költőjének: „megbűnhődte már e nép a múltat, s jövődőt”. Teleki Pál életművében mindig figyelembe kell venni azt, hogy mely korban élt, milyen kihívásokra adott választ, és mi volt a válaszadás lehetősége, itt a Kárpát-medencében. És mit kellett megélnie 1879 és 1941 áprilisának tragikus évszámai között.

Mit tett és hogyan kísérelte meg a tudományban, a politikában, a nevelésben, mindabban, ami e gazdag életműnek része volt, Magyarország felemelkedését szolgálni? Teleki Pál, a nagynevű erdélyi magyar, arisztokrata család sarjaként olyan örökségnek volt a hordozója, amely nemcsak földbirtokosságot, nemcsak politikai elkötelezettséget jelentett, hanem – ami nem volt ugyan ritka, de nem volt általános sem – szellemi és tudományos téren is nagyot alkotó, a tudományt mindig pártoló, az ország kulturális felemelkedését szolgáló családi örökséget is jelentett. Ezt az örökséget – politika, tudomány, kultúra egységét – Teleki Pál a legmagasabb színvonalon képviselte, és tovább adta fiának, unokáinak. Személye nem ítélné meg a kor ismerete nélkül. Születése idején Magyarország a Monarchia része volt. Világtörténelmi és világföldrajzi erővonalak húzódtak itt, s a mélyben súlyos nemzeti, nemzetiségi és szociális feszültségek mutatkoztak. Olyan nehézségek tornyosultak az ország előtt, amelyek kérdésessé tették, hogy képes-e megfelelni a világtörténelem kihívásának. A veszélyes évtizedeket és a belső feszültségeket túl tudja-e élni addigi összetételében, addigi történelme során kialakult formájában. – Nem véletlen, hogy Teleki Pál, aki a Budapesti Egyetem joghallgatójaként az államtudományokkal foglalkozott, egyidejűleg a földrajz felé fordult. A földrajznak és egyben a sokszor vitatott fogalomnak, a geopolitikának egyik legnagyobb művelője lett.

Tisztában volt azzal, mit jelent itt, a Duna völgyében, magyarnak lenni, milyen veszélyeket rejt magában földrajzi helyzetünk, és mindez hogyan befolyásolja a magyarság lehetőségeit és jövőjét. Teleki Pál életútja során a földrajznak olyan gyakorlati művelője is volt, aki azt részben a politika szolgálatába tudta állítani, és aki nemcsak e kis Magyarország ügyeivel foglalkozott, hanem utazásai során megismerte Észak-Afrikától Amerikáig a bennünket körülvevő világot. Ismerte annak

jó és rossz tulajdonságait, azonkívül olyan külpolitikai és világpolitikai kérdésekkel is foglalkozhatott, amelyek összeurópai jelentőségét csak ma látjuk. Nem véletlen, hogy a nagy földrajztudós, a politika művelője felismerte a Közel-Kelet nagy problémáit, és amikor a Turáni Társaság működött Magyarországon, nem holmi vérgőzös turanizmus ábrándképe lebegett szeme előtt, hanem elsőként ismerte fel: Európa szempontjából óriási jelentőségű mindaz, ami Isztambultól egészen belső Ázsiáig létezik, történik.

A földrajztudós és a politikus olyan ismeretekkel rendelkezett, hogy 1924-ben meghívták az iraki határ meghúzásának előkészítésére, és Irakban olyan szerepet töltött be, amely olcsó párhuzam megvonására volna alkalmas itt és most, amikor Irakban dúl a polgárháború. Ilyen méretű, és ilyen dimenziókban gondolkodó ember volt Teleki Pál. A két világháború között azonban az ő nevével kapcsolatosak össze olyan törvényeket, olyan jogszabályokat is, amelyek kétségeket támasztottak működésével kapcsolatban, és egyoldalú megítélésre adtak alkalmat. Mondjuk ki, a „*numerus clausus*”-ról, vagy az 1939-i negyedik törvénycikkről van szó. Teleki Pál a konzervatív világszemlélet, de nem a maradiság képviselője volt. A tradicionalizmusnak, méghozzá a jó értelemben vett tradicionalizmusnak, az értékek megőrzésének volt a képviselője.

Másrészt a kor által felvetett nagy politikai kihívásokra az ország geopolitikai helyzetének ismeretében kompromisszumokat keresett, és ez olykor megalkuvásokkal, néha átmeneti kudarcokkal is együtt járhat. A politika azonban nem ismer más lehetőséget egy kis ország számára, ha annak földrajzi és történelmi kihívásokkal kell szembenéznie. Hibás és történelmietlen volna, ha Teleki Pál életművét, életművének egy-egy részét, egy-egy mondatát az egészből kiszakítva, a később bekövetkező események szemszögéből, a később kompromittálódott,

politikai elvek szemszögéből értékelnénk, ítélnénk meg negatívan.

Elsődlegesen a magyar nép érdekeit tartotta szem előtt. A két világháború között világosan felismerte mindazokat a veszélyeket, amelyek reánk leselkedtek, és foglalkozott mindazokkal a kérdésekkel, amelyek akkor és ott fontosak voltak a számára. Teleki Pál közigazgatási tisztviselőként, főszolgabíróként kezdte pályáját, de már '19-ben egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Több cikluson keresztül tagja volt a magyar parlamentnek, részben a képviselőháznak, részben a felsőháznak is. Az első világháborút követően a külügyminiszteri tárcát, földművelésügyi tárcát töltötte be, rövid ideig a nemzeti kisebbségek tárca nélküli minisztere és a királypucsig Magyarország miniszterelnöke volt. Hosszú tudományos, közéleti és politikai pályája során, a két világháború között arra törekedett, hogy a nemzet erkölcsi, szellemi megújulását is szolgálja. Ebben az időszakban nemcsak az ország első világháborút követően kialakult politikai elhelyezkedésének, határainak módosításait kívánta, hanem a nemzet belső megújítására is törekedett. Láta táj és nép egységét. Világosan látta azt, hogy a huszadik század technikai civilizációja milyen veszélyeket rejt magában, ha nem párosul a lelki és az erkölcsi megújódással.

Éppen azért nem véletlen, hogy Teleki Pál, a politikus, az államférfi, annyira fontosnak tartotta a cserkészetet, az ifjúság nevelését. Vállalta, hogy Magyarországon, éppen itt, Gödöllőn rendezzék meg a dzsemborit, amivel Magyarország bevonult a cserkészlet történetébe. A cserkészeten keresztül Teleki Pál a harmincas években egyre inkább a nemzet önépítésének programját akarta megvalósítani, mert világossá vált számára, hogy a náci Németország megszületésével, illetve a keletről fenyegető bolsevista veszély miatt, harapófogóba kerül az ország, és látta azt is, hogy a huszadik század első felének népeket, nemzeteket veszélybe sodró eszméi mellett olyan politikai irányzatok lesznek uralkodókká, amelyek e törékeny nemzetet súlyos válságba és végveszélybe sodorhatják. Éppen ezért, Teleki Pál a miniszterelnökségről lemondva, újra külföldi utakra indult, de most már nemcsak azért, hogy azok során tanuljon, tanulmányozza a világot. Nyugat-Európa és az Egyesült Államok vezető egyetemén tartott előadásokat Magyarország helyzetéről, felhasználva kitűnő nyelvtudását. Fontosnak tartotta azt is, hogy Európáról és Magyarországról írott műveit, előadásait 1934-ben saját fordításában kiadja. Ezt a könyvet tartom kezemben. A modern Teleki Pált, az európai gondolat nehézségeit, határait és jövőjét jelzi.

Emlékeznem kell arról a Teleki Pálról is, aki mint volt miniszterelnök, szívesen foglalt állást olyan részletkérdésekben is, mint például az 1933-34-es középiskolai reformtervezet. Szakértői véleményt adott az akkori közoktatásügyi miniszternek, és felszólalt a középiskolai törvény megalkotása során. Két megjegyzésre szeretnék utalni. Az egyik: nagyobb súlyt kell helyezni az ifjúság közgazdasági ismereteire. A közgazdasági ismerete megalapozását hirdette akkor, amikor a kor az egyoldalúságra hajlott, mind a természettudomány, mind a humán filológia vonatkozásában. Teleki Pál előtt világos

volt, hogy ennek az országnak, ennek a nemzetnek a felemelkedését a gazdasági ismeretek és a közgazdaság fogja meghatározni. Nem véletlenül volt egyik szorgalmazója, majd kultuszminisztersége előtt rektora, az akkor már József nádor Gazdasági és Műszaki Egyetemnek. A másik, amire a gazdasági ismeretek mellett Teleki Pál ebben a szakvéleményében utal: a nyelvismeret. 1934-ben, amikor Németországban már Adolf Hitler vezér és kancellár volt, Teleki arra hívta fel a figyelmet, hogy a német mellett egyenjogúságot kell biztosítani a francia és az angol nyelvismeretnek. Világos, hogy ez politikai, de orientációs kérdés is volt Teleki Pál számára.

Hogy néhány értékes gondolatát közvetlenül is továbbíthassam, szeretnék idézni a berlini egyetemen 1926-ban elmondott, Magyarország világpolitikai és világ gazdasági helyzete a múltban és a jelenben című előadásából. Amikor ebben áttekinti egész történelmünket, ismerteti Magyarország helyét Európában és a világ gazdaságban az Árpádoctól egészen az első világháború koráig, világosan megfogalmazza, hogy Magyarország miben különbözik sok más államtól. „A Magyar Nemzet mint történelmi tényező jellemzése szempontjából talán nem érdektelen felhívni a figyelmet arra, hogy sohasem voltunk hódítók, és sohasem érdekelt az, ami a határainkon túl történt. Nagy Lajos a nemesség ellenzésével szemben koronáztatta meg magát lengyel királlyá, és a nápolyi hadjáratokhoz sem tudott a magyar nemesség lelkesedésével vonulni”. Teleki Pál gondolkodására, a tudós kritikus szemléletére jellemző, hogy mindjárt hozzászól: sajnos népünkben meg is maradt ez a felfogás: a legifjabb nemzedékek sem érdeklődtek soha külpolitikai és világpolitikai események iránt. Ezt a természetes hajlamot erősen izmosította kontinentalitásunk, az osztrák tartományok közé beékelte földrajzi helyzetünk, külkereskedelmünknek Ausztriára való korlátozottsága és a kiegyezés kérdésének a politikában való erős túltengése. Egyik feladatának tekintette, hogy a külpolitikai tájékozottságot, a geopolitikai elemzés képességét tudatosítsa az ifjúságban és a közvéleményben. Érdemes azonban azt is idéznünk, hogyan vélekedett az első világháborúról és Magyarország helyzetéről, természetesen külföldi közönség előtt. „Mindenki, aki Magyarországon volt, tudja, hogy a magyarok lelkesedéssel mentek a háborúba. Az elfogulatlan megfigyelő álláspontjából nézve azonban meg kell állapítanom, hogy ennek a lelkesedésnek nem volt logikai alapja. Magyarország állaga a további békés fejlődés mellett nem volt veszélyeztetve, azt csak egy háború veszélyeztethette, amely által a hatalmi tényezők más viszonyba kerülnek. Az én meggyőződésem az, hogy Magyarország abban az időben a háborúban mindenképpen csak veszíthetett”. Teleki Pálra ez volt a jellemző, analizálja, felsorolja a tényeket, és utána, ha kell, a legkeményebb, szinte önmarcangoló belső önkritikával vizsgálja történelmünket is.

Később, a háborút követően arról is szól: szükségszerű volt, ami Magyarországon történt. A helyzetünk, két nagy nemzeti csapásunk: a szétdarabolás és a bolsevizmus, szükségszerűen erős keresztény nemzeti reakciót szült. Fokozta ezt, hogy főerőssége, a középosztály szenvedett legtöbbet a megszállt területeken is. Az új szomszéd államokból százezrével menekültek megkínózva,

kirabolva. A nemzeti és egyszersmind keresztény célkitűzés nagy merészség volt. Ez a célkitűzés azt jelentette, hogy egyedül, saját erőnkre utalva, két fronton kellett állani a harcot. Ez igen nehéz volt – mondja –, kezdetben azonban szükségtelenül megnehezítettük saját helyzetünket azáltal, hogy túl hangosan hangoztattunk éles programokat, s a konstruktív munkára kevesebb energiánk, figyelmünk jutott. Hirtelen fellángolva, de ugyanolyan hirtelen csüggedve is, többször hasonló hibába estünk a történelem folyamán, ez az ellenünk dolgozók propagandamunkáját igen megkönnyítette. Ez a propaganda erősítette meg a Kis-Antant helyzetét is. Teleki Pálnak ez is öröksége: nem emocionálisan kell szemlélőnk, alakítanunk történelmünket! Akkor sem, ha az emóciók, az érzelmek nélkül, a nagy közös történelmi élmények nélkül nincs magyar feltámadás, nincs magyar haladás. De Teleki Páltól meg kell tanulnunk a határozott nemzeti erkölcsi elkötelezettséget is, s ugyanakkor a kíméletlen racionális elemzés képességét is, hogy tisztában legyünk saját helyzetünkkel, sorsunkkal.

Ismételten szeretnék utalni arra, hogy Teleki Pál, aki a két világháború között mindent megtett azért, hogy a nemzet ne csak egy felsőbb politikai elit tisztánlátása, ne csak egy politikai vezető réteg jobb tájékozottsága révén irányítsa az országot, arra törekedett, hogy a nép széles rétegeiben is hassanak azok az eszmék, amelyek szociális megújítást is, nemzeti felemelkedést is szülnék. Fel akarta készíteni a nemzetet arra a nagy kihívásra, amelynek – meggyőződése szerint – még előtte állt a nemzet. Aki ismeri tanulmányait, ismeri világpolitikai elemzéseit, tudja, mennyire tisztában volt ezzel.

Élete utolsó időszakában, amikor kitört a második világháború, amikor 1939 szeptember első napjaiban a hitleri Németország, majd néhány héttel később Keletről a szovjet csapatok is rátörtek Lengyelországra, egyértelművé vált Teleki Pál politikai hovatartozása. Visszautasította a német csapatok átvonulására irányuló kérelmet, visszautasította, hogy Lengyelországot Magyarország felől támadhassák meg a német csapatok, hogy hazánkon keresztül akár hadianyagot, akár más felszerelési tárgyakat szállíthassanak át. Akárcsak a korábban idézett törvénytervezet kapcsán, ezúttal is a kort kell elemeznünk, és azt a földrajzi helyzetet, amelyet Teleki Pálnál senki sem ismert és látott át világosabban.

Ekkor még érvényben volt a szovjet-német szerződés. A Szovjetunió és Németország ekkor még barátságos tekintett egymásra, a távoli Egyesült Államoknak még nem volt szándéka a háborúba lépni. Egymás után omlottak össze Európa államai. Teleki Pál ekkor is, ilyen körülmények között is a becsülettel összeegyeztethetetlennek tartotta, hogy Magyarországon keresztül vonuljanak a német csapatok Lengyelországba. Ne feledjük: később a semleges Svédország hozzájárult a Norvégiába történő német csapatszállításhoz! Továbbá, amikor Lengyelország összeomlott, Teleki Pál lehetővé tette, hogy a lengyel menekültek – nemcsak a civilek, hanem a katonák is – menedéket találjanak Magyarországon. Százezer lengyel menekült fordult meg hazánkban! Egy részük Észak-Afrikában harcolt tovább, majd az európai hadjáratokban vett részt, mások visszatértek a honi hadseregbe, ismét mások itt találtak

menedéket. Ilyen körülmények között jöttek azok a hónapok, azok az esztendő, amikor a kényszerpályára került Magyarország, területeinek kiegészítéséhez az akkori Németország és Olaszország segítségével jutott. Könnyű utólag ítélkezni, általában is könnyű ítélkezni, és a történelmi távlat birtokában bölcsesket mondani, de akkor, azok után az évezredek után, azokkal az érzésekkel Magyarországon nem lehetett területeket elutasítani, bármely kézből, bármely kéz segítségével kapta vissza is azokat az ország. Ezt nem vállalhatta a magyar politika egyetlen személyisége, egyetlen irányzata sem.

Teleki Pál az életét tette fel erre az ügyre, mégis aggodalommal, kétséggel érezte át, hogy ezek az események, ezek a határkiigazítások hogyan teszik az országot külpolitikai értelemben a harmadik birodalom és Olaszország politikai szövetségévé, ha úgy tetszik, részben politikai foglyává. És ekkor jött el az utolsó időszak, amikor Teleki Pál – ugyanúgy, ahogy Bajcsy-Zsilinszky Endre – kereste a megegyezés lehetőségét Jugoszláviával, és mint az első világháborút követően, ekkor is arra törekedett, hogy a bennünket körülvevő Kis-Antant gyűrűjét megtörje. Most már potenciális szövetségeseket is keresett az egyre nyomasztóbb Németországgal szemben, amely az Anschluss után szomszédunk lett. Amikor a Jugoszláviával megkötött egyezmény után a kialakuló politikai viszonyok válaszut elé állították – vagy betartja az általa megkötött örök barátsági szerződést, vagy pedig részt vállal az ország területének kibővítésével, magyarul a területek visszacsatolásának a lehetőségével is járó katonai politikai akcióban –, nem látott más kiutat, mint az öngyilkosságot, figyelmeztetve levelében a kormányzót, figyelmeztetve egyben az országot is. Tettével nemcsak Magyarország előtt, hanem a világ előtt is áldozatot kívánt hozni.

Mélyen hívó ember volt, mégis ezt az utat választotta, mert a becsülettel nem tartotta összeegyeztethetőnek Magyarország részvételét Jugoszláviával szembeni katonai akcióban. Teleki Pál véget vetett életének. Ezzel olyan elismerést szerzett, olyan erkölcsi tartást jelzett a világnak, hogy Winston Churchill nem ok nélkül emlékezett meg róla akkor a brit parlamentben. Nem ok nélkül mondta azt, hogy a háború után a béketárgyalásoknál egy helyet üresen kell hagyni Teleki Pál részére, mint akit a hitleri örülettel szembeni politika mártírjának tekinthet. Az már a mi tragédiánk, mert a politika nem tartozik a hálát kifejező művészetek és szakmák közé, hogy a második világháborút követő béketárgyalásokon bizony nem hagyták üresen ezt a helyet Teleki Pál részére. Csak néhány emlékezés, néhány főhajtás történt a háború után Teleki Pál előtt, és néhány elismerő szó hangozott el arról, hogy elsőik között áldozta fel életét az erőszak leleplezéséért. Mint ahogy az sem volt véletlen, hogy a politikai és az erkölcsi egység példaképpé éppen az ő fiában, Teleki Gézában találták meg azt a személyt, aki alkalmas volt arra, hogy a fegyverszüneti tárgyalásokat előkészítő delegációban részt vegyen, hiszen Teleki Pál neve még 1944 őszén is garanciát jelentett a világpolitikában.

Ezen a helyen, ahol megkoszorúzzuk egyszerű sírhegyét, ahol halála után félévszázaddal emléke előtt tisztelgünk, ahol az elmúlt esztendőben járva mindig találhat-

tunk virágot, mindig találhattunk nemzetiszínű szalagot és árvalányhaját is, nemcsak Teleki Pálra, az egykori főcserkésre emlékezünk. Az ő egyszerű fakeresztje itt, ebben a temetőben azt is jelzi, hogy nemcsak nemzetünk, hanem halottaink is szétszóródtak a világban. A mi nemzeti pantheonunk nem egyetlen, nekünk nemcsak egy pantheonunk van, mint az arlingtoni Washingtonban – ahol szintén annyi magyar hős nyugszik –, a mi nemzeti pantheonunk egész Magyarországon megtalálható, hiszen Berzsenytől Kazinczyig, az ország számos helyén nyugszanak nagy halottaink. Itt, Máriabesnyőn, Gödöllőn, Teleki Pál sírhelye révén ez a temető is része-

se a nagy magyar nemzeti sírkertnek és pantheonnak. A mi tisztelgésünk után aludja tovább álmát Teleki Pál, a magyar politikának nemcsak nagy tudósa, hanem megszire mutató államférfija, aki példaképpül szolgálhat minden magyar politikusnak. Emléke előtt tisztelni a legnagyobb tisztesség és a legnagyobb ajándék egy magyar miniszterelnök számára. Előtte tisztelni csak nagyon szerényen, nagyon visszafogottan, nyomdokaiba nehezen lépve lehet bárkinek, aki ebbe a székbe valaha beleült, vagy a jövőben bele fog ülni.

(Új Ember, 1991. április 28.)

A harang küldetése

A harang szava mindnyájunknak szól. Hívja az ártatlanokat, a kegyelmi életet élőket, hogy siessenek a Vőlegényhez, aki várja lelkünket mint saját menyasszonyát. Hívja az eltévedt bárányokat, a bűnösöket, akiket a Jó Pásztor hívogató szavával keres, és vissza akar terelni a nyájhoz, és hívja a megátalkodott vétkezőket is az utolsó ítélet harsonáinak hangjával, előre hirdeti nekik az ítéletet, hogy legalább ennek rettenetességével tudja felkelteni bennük a megtérés gondolatát.

A harang megszólal többször napjában, háromszor, négyszer, vagy néha még többször is. De ha én arra gondolok, hogy a harangszó azt is hirdeti: ember, nézz az ég felé, Sursum corda, akkor azt szeretném, hogy a mai időkben szinte negyedóránként szólaljanak meg a harangok, s figyelmeztessenek minket, gyarló embereket az örök életre, melyre mindnyájan teremtve vagyunk, s mely mindnyájunkra vár akár az örök kárhozát, akár az örök boldogság formájában. A gondolkodó ember megállapítja, hogy az örök életben való hit hozzátartozik az egész emberiség közkincséhez, nem volt nép még a földön, mely valami formában ne hitte volna a földi élet folytatását egy túlvilágon. S mi, keresztények megkaptuk a kinyilatkoztatásban ennek a hitnek a megpecsételését, magának Isten szavának kezességét arról, hogy igenis hitünk az örök életben tévedhetetlen. Ennek ellenére tagadhatatlan tény, hogy egyes korokban ez a hit nagyobb erővel kapta meg a lelkeket. Az emberek dantei víziókban képzelték el azt a paradicsomi boldogságot, mely az üdvözült lélekre vár, máskor pedig ellanyhult az örökkévalóság hite, és az emberek jobban elmerültek a földiek keresésében, és nehéz volt tekintetüket az ég felé irányítani, hidegen vették az apostoli szót: keressétek a magasságokat, ahol Krisztus van (vö. Kol 3,1). Voltak idők, amikor furcsa ritkaságszámba ment egy olyan ember, aki kételkedett a túlvilág valóságában. Majd jöttek idők, amikor hitetlen emberek légiója arra fordította minden erejét, hogy próbálja kioltni ezt a hitet a lelkekből, és a hitetlen könyvek ezer és ezer példányával árasztották el a világot, melyeknek alapgondolata volt, hogy a halál az emberi létnek végét jelenti, s utána következik a nagy Nihil, a semmi. A mi életünk idejét, azt az ötven, hatvan vagy hetven esztendő, mely előttünk lefolyt, azok közé a korok közé számítom, amikor szintén vesztett élénkségből és erejéből az

örökkévalóság gondolata a lelkekben, s láttam a könyvek légióit, mely mételyezte a lelkeket egy szörnyű anyagelvűségnek józan bölcséleti elvekbe ütköző, de az érzéseket csiklandozó képleteivel. A gazdasági nehézségek hozták magukkal, hogy az ember szinte minden törekvését, akaratát az kötötte le, hogy munkájával biztosítsa maga számára a földi élet lehetőségeit. Ebben a lázas keresésben szinte nem maradt idő arra, hogy a harangszó hallatára a lelkek egy-egy pillanatra Istenhez emelkedjenek, és sokan nem érezték meg a harang örök életet hirdető szavát. Ezek között a munkájukban, mindennapi robotjukban elmerült emberek között könnyű volt a kísértőnek a dolga, aki azért jött közéjük, hogy lehetőleg kioltsa még a hitnek azt az utolsó pislákolását is a lélekben, mely időnként mégis emlékeztette arra, honnan jött és hová tart a keresztény tanítás szerint. Így alakult ki egy legújabb embertípus, mely dolgozik, robotol, s a munka iramában nem ér rá arra gondolni, hogy tulajdonképpen hova tart. Végzetes tévedéssel azt hiszi, hogy a világ az ő lehetőségeivel, élvezeteivel és gyönyöreivel biztosítani tudja neki a boldogságot, s mikor elfogynak erői, mikor kihull kezéből a szerszám, csalódottan látja, hogy bár boldog eddig nem volt, s most pedig nincs tovább.

Én, aki papi lélek átfogó szeretetével tekintek egész népem és ennek a nagyvárosnak milliós lakossága felé, azt szeretném, hogy itt minél kevesebben vegyék fel ennek az embertípusnak formáit. Sajnos azok, akik ezek közül a robotemberek közül kételkedve fogadják az örökkévalóság ígérését, nincsenek itt a templomban, hozzájuk nem ér el a templomi igehirdetés. Azonban hozzájuk is elhat a harang szava. S ha majd ez a harangszó utolsó útjára kíséri egyik kedves hozzátartozójukat, egyik kedves barátjukat, meg vagyok győződve, hogy minden hitetlenkedő tusakodásuk sem fogja elfojtani lelkük feltörő igényeit: a vágyat az örök élet után. S ez a feltörő vágy fogja őket újra elvezetni ide a templomba, ahová őket mint a tékozló fiút mindnyájan testvéri szeretettel visszavárjuk. Ha csak száz, vagy ötven, vagy csak öt esetben fogja a ti harangotok szava megindítani a tévelygő lelkeket és visszalandítani az örök élet ösvényére, a ti áldozatotok, mellyel a harangot beállítottátok, megteremte méltó gyümölcsét. Ámen.

Meszlényi Zoltán hagyatéka nyomán. Meghalt 1951. március 4-én fogságban

(Esztergom-Budapest 5. évfolyam, 2007/2. szám)

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN: Hitel mai magyar nyelven

A **Hitel** 1830 januárjában jelent meg, amelyben Széchenyi a gondolatait a magyaroknak, magyarul fogalmazta meg úgy, mint ahogy az első könyvét a Lovakrul-t, és a legtöbb könyvét is. Tartalma szerint a reformkor programadó műve, de megfogalmazható ez ma úgy is, mint a társadalmi változás technológiájának megvalósíthatósági tanulmánya.

A **Hitel** nyelvezete sajátos, izgalmas, tanulmányozandó kortörténeti dokumentum. Szövege nehézkes, soknyelvű, régies. Megállapítható, hogy a mai olvasó számára nehézséget jelent a **Hitel** tartalmának megértése. Ezért sok érdeklődő rövid idő alatt lemond a **Hitel** elolvasásáról.

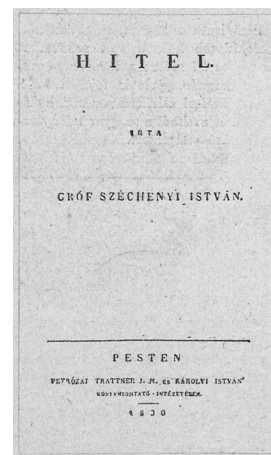
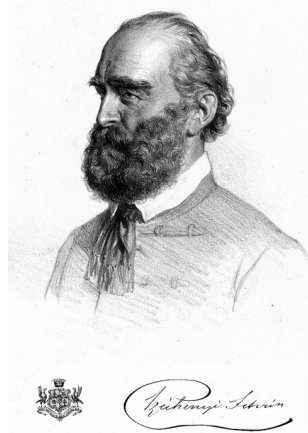
2014-ben a Széchenyi Alapítvány javaslata alapján gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka hungarikummá vált. De micsoda hungarikum az, amit az olvashatatlansága miatt nem lehet az unokáinknak, mint kötelező olvasmányt a kezébe adni?

A fentiekből adódik a feladat. Célunk, hogy a mai magyar nyelvre való átírással megkönnyítsük a **Hitel** megértést, és ezáltal lerövidítsük az érdeklődők számára a Széchenyi-gondolatok kamatoztatását.

A **Hitel** mai magyar nyelvre átírt változatát úgy kell tekinteni, mint egy kiadványcsalád részét, amelyben megtalálható az eredeti, a kritikai kiadás, és a különböző korokban kiadott szövegváltozatok is. A miénk a XXI. századi változat. Ennek a változatnak egyrészt az az értelme, hogy a ma emberének – gördülékeny olvashatósága mellett a megértés előtti akadályokat lebontva – megkönnyítsük Széchenyi gondolatainak befogadását, illetve ezek belsővé válását. Másrészt az átírásnak alkalmasnak kell lennie arra is, hogy a **Hitel** idegen nyelvekre könnyebben és egyértelműen lefordíthatóvá váljon.

Az átírás előtt meghatározott elvekből kiindulva törekedtünk a mai kornak is megfelelő szóhasználat szerint átalakítani a mondatokat. Az átírás során két fő célt követtünk. Egyrészt fontos, hogy gördülékenyen olvasható és könnyen befogadható (akadálymentesített) szövegváltozat álljon rendelkezésére, s egyben hűen adja vissza Széchenyi gondolatait. Másrészt az is célunk volt, hogy minél kevesebb változtatással teljesítsük e feladatot és az átírásból is érzékelhető legyen, hogy nem mai szerzőt olvasunk, és lehetőségek szerint az eredeti műben lévő „ízék” is megmaradjon.

A 2016-os évben emlékezünk gróf Széchenyi István 225-ik születési évfordulójára. A Széchenyi-ismeret növelését szolgáló kiadványok köre bővül most a **Hitel** mai magyar nyelvű kötetével. Széchenyi bölcsességére manapság igen nagy szükség van. Ha egy mondatban kellene összefoglalni azt, hogy miért is fontos Széchenyi gondolatait befogadni, akkor azt a tapasztalatot osztom meg, hogy a Széchenyi-ismeret birtokában jobb döntéseket tudunk hozni egyénileg és közösségi szinten egy-

ránt. A legkisebb döntésünknek is lényegi szerepe lehet a jövőnkben. Széchenyi így ír a **Hitel**ben (az átírt változatunk szerint): „...a vizsgálatok folyamatában [...] az a mag, mely oly nagy fa növést okozta midőn az akadályokat elhárítja, a ködöt eloszlatja, úgy fogja a vizsgáló tapasztalni: hogy többnyire a nagy következményeknek legeslegeső oka csekélységnek látszó dolog.”

A mű megértést szolgálja az is, hogy jegyzetekkel láttuk el a **Hitel** szövegét, valamint a függelékben közöljük dr. Horváth Attilától a **Hitel** megjelenése idején a meghatározó jogintézményekről szóló, valamint Spira Györgytől Széchenyi hitelviszonyait bemutató tanulmányt.

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik igényt támasztottak, biztattak, felkarolták tervünket, és személyes munkájukkal segítették e kiadvány megjelenését. A **Hitel** mai magyar nyelvű kiadása nem jöhetett volna létre a Nemzeti Együttműködési Alap, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő támogatása nélkül. Mindenkinek hálással köszönjük a közreműködést.

A **Hitel** mai magyar nyelven márciusban jelenik meg.

*Buday Miklós
a Széchenyi Alapítvány elnöke*

Pro Ecclesia Hungariae-díjban részesült Kállay Emil atya

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Pro Ecclesia Hungariae-díjat adományozott Kállay Emil piarista szerzetesnek. A kitüntetést a testület nevében Veres András püspök, az MKPK elnöke adta át március elsején Budapesten. A díjjal a püspöki konferencia elismerését fejezte ki azért a szolgálatért amelyet élete folyamán Kállay Emil a katolikus egyháztért végzett.

*MKPK Sajtószolgálat/Piarista Rend
Magyar tartománya*

Gondolatok az édesanyákról

Az élet olyan jelenség, melyet a legélesebb elmék hiába kíséreltek megjeleníteni. Csak egy-egy megnyilvánulását tudták gyarló szavakkal megmintázni. Természeti jelenségek vázlatát jelenítik csak meg elméjük termékeivel, a szavakkal.

Így: a tavasszal ébredő természetet, a kalászerlelő nyarat, a termést ringató őszt, az élet céljának beteljesedését, az örök álmot megtestesítő fehér telet ábrázolják szóvirágaikkal, alázatra készítve az olvasót arra a törvényre, amely a múlandóságot vetíti a szemünk elé. Ezek mind-mind megváltoztathatatlan törvények elemei, szereplői. Csak egy lelki törvény nem engedelmeskedik a múlandóságnak, az anyaság és annak fénye, a szeretet. Mert ezek az örök jelen díszei, amelyek a termékeny emberi elmét meghódítják, és megigézik. A szeretet glóriáját jeleníti meg az anyaság, és ameddig ez a legfényesebb dísz tündököl, addig az anyaság is teljes pompájában sugároz – a szeretet fényességében. Ezt érzékeltetik: a csecsemő ölése, a gyermek első selypítő szavai, a meghatódottság könnycseppjei és az öröm mosolya az ajkon. Ezek a jelenségek mindaddig észlelhetők lesznek, ameddig ember és élet lesz a földön, mert a szeretet az örök jelen megtestesítője. Az anyaság és a szeretet megörökítésére a legfényesebb elmék, a költők és írók szókészleteik legfényesebb, legcsillogóbb aranyából készítették el ékszereiket, költeményeiket, írásaikat.

Petőfi a „Füstbe ment terv” című versében hazafelé vívő útján azon töpreng, hogy miként szólítsa meg rég

nem látott anyját, mit mondjon először is neki, mert egy szót sem talált megfelelőnek. És lelkének ezt a súlyos gyötrődését az édesanyja oldotta föl, mert amikor a kis szobába betoppant, „röpi felém anyám, és én csügtem ajkán szótlantul, mint a gyümölcs a fán.” Megváltoztathatatlan törvényt idéz ez a csodaszép mondat, mert az anyai szeretet gyümölcse a gyermek. (Csak emlékeztetőül: ugyancsak Petőfi lírájában olvasható az ugyanilyen szépségű mondat: „Elhull a virág, eliramlik az élet”.)

Nem kis gondot okozott József Attilának édesanyja köszöntése „Mama” című versében, akinek „Szürke haja lebben az égen, kékítőd old az ég vizében”. Dsida Jenő ódát írt az édesanyjáról, „Akinek mindenki adósa”, Váczi Mihálynak erőt adott szólni az „Áldott vagy te” című költeményben.

Hősökre minden kulturált társadalom nagy tisztelettel emlékezik, mert egy eszmének szentelik életüket. Az édesanyák az élet hősei, akik a mindennapok nehéz csatáit vívják gyermekükért és a családért, és minden társadalmat megszégyenítenek, mert csendben, szótlantul harcolnak.

Az idő a szent szeretetet a „holtomiglan” esküjével életet keltő gyümölcscsé érleli: gyermek világra hozatalával, menedékké szelídíti az élet viharában, és mély fájdalommal nemesíti az Isten szántóföldjén az áldott szent hantok takarója alatt. Mert az anyai szeretet „Áldott az asszonyok között” és szent, és emléke örök, míg emberi élet lesz a földön.

Dr. Rixer Gusztáv

Hol sírjaink domborulnak...

Megújulnak a piarista tanárok sírjai

Tavaly szeptemberben adtunk hírt arról, hogy a Piarista Tartományfőnökség megkezdte a rákoskeresztúri Új-köztemetőben lévő piarista sírok felújítását. Első ütemben négy sírt hozattunk helyre (Agárdy László és Szomolányi József, a temető más helyén lévő közös sírját; tizenhárom, más temetőkből exhumált piarista, valamint Babos Dezső és Örkényi János sírját), amelyeken a nevek már olvashatatlanná váltak. Felhívást intéztünk a piarista öregdiákokhoz is és kértük, hogy anyagi támogatásukkal segítsék a további munkát.

Örömmel számolhatunk be arról, hogy a beérkezett adományokból az elmúlt év Halottak Napjára lecsiszoltattuk és új márványtáblákkal láttuk el a sírkert első két sorában lévő tíz legrégebbi sírt.

Az alábbi piarista tanárok sírja újult meg: Szemenyei László (1911–1981), Papp Elemér (1900–1978), Szemes Ferenc (1908–1978), Dragos Károly (1889–1977), Dr. Maklári Lajos (1912–1977), Dr. Simon Sándor (1911–1976), Péter Mihály (1902–1975), Biró Imre (1883–

1972), Weiner Ferenc (1903–1971), Szentgyörgyi András (1920–1971).

A munkát szeretnénk idén tavasszal folytatni.

Most hálás lélekkel megköszönjük azoknak az öregdiákoknak az adományát, akik hozzájárultak a munkálatokhoz, és ugyanakkor szeretnénk buzdítani másokat is, hogy segítsenek. Egy sír felújítása (újracsiszolás + márványtábla + betűvésés) ötvenezer forintba kerül. Hálásan köszönünk erre a célra minden adományt. A felújítást a következő, harmadik sorban folytatnánk. Az adományokat a következő számlaszámra lehet befizetni:

**„Piarista Adományszámla”
OTP 11707024-20474856
Számlatulajdonos: Piarista Tartományfőnökség**

Ezt a számlát a Tartományfőnökség kezeli.

Az 1945 óta elhunyt piaristák sírjairól tájékoztatást lehet kérni ruppert.jozsef@piarista.hu címen.

*Ruppert József
piarista*

Kettős ünnep Nagykárolyban

Kalazanci Szent József ünnepén megnyílt a Piarista Nővérek új oázisa

Ünnepélyes keretek között adták át a nagykárolyi Piarista Nővérek új gyermekotthonát, amely egy többéves, küzdelmeket nem nélkülöző, ámde feletébb sikeres európai uniós projekt eredménye. A több mint 1 millió eurós beruházásnak köszönhetően lehetségessé vált a befogadott gyermekek számának bővítése, kisgyermekes családok és fiúgyermekes családok elhelyezése is. Mindez egy reprezentatív, műemlék-jellegű, a „Zárda” nevet viselő épület-együttesben valósulhat meg, amely 1948-ig a szatmári irgalmas nővérek iskolájának adott otthont.

A támogatási szerződés 2013-ban született meg, amely magában foglalta két épület teljes felújítását: statikai megerősítést, külső és belső tatarozást, lakóterek, közösségi terek, közös konyha és ebédlő, tanulótermek, adminisztrációs helyiségek kialakítását, tereprendezést, valamint a közműhálózat korszerűsítését. A járulékos, pályázaton kívüli kiadásokat, valamint az el nem számolható költségeket a kedvezményezettek saját forrásokból fedezték, amelyben jelentős szerepet kaptak olaszországi és magyarországi támogatók is.

A több mint kétórás és meghitt pillanatokkal teli rendezvényen részt vett Schönberger Jenő megyéspüspök, Labancz Zsolt, a Piarista Rend Magyar Tartományának provinciálisa, Ruppert József, a romániai piarista rendtartomány megbízott képviselője, Anna Lucia D'Ospina generális anya és asszisztensei, Eugilde és Giuliana nővérek is. A helyi politikusok közül Pataki Csaba szenátor, Kereskényi Gábor parlamenti képviselő, Kovács Jenő polgármester és Altfatter Tamás alprefektus tette tiszteletét az eseményen.

Elsőként Kürti-Bokor Judit, a Piarista Nővérek nagykárolyi vezetője emelkedett szólásra, aki név szerint megköszönte a számos jótévőnek és adakozónak az áldozatos segítséget, s kifejezte örömét, hogy egy régi álmom megvalósulhatott.

„Mi, Piarista Nővérek, küldetésünknek érezzük a gyermekek sorsát szíven viselő Jézusról tanúságot tenni. Elsősorban a szegény gyermekek és fiatalok iránt kötelezzük el magunkat. Minden helyen és minden időben azt keressük, milyen módon szolgálhatjuk Istennek azt a tervét, amelyben elgondolta a velünk és köztünk élő nehézsorsú gyermekek és fiatalok életének kibontakozását.

Korábbi otthonunkban 21 leányt neveltünk, a most felújított épületben azonban négy családba szervezve, összesen 44 gyermeknek biztosítunk otthont, lányoknak és fiúknak egyaránt. Kedves Barátaink! Az álmunk megvalósult, köszönet a sok jószándékú embernek, akik szíveiket megnyitották előttünk. Házainkat a világ minden részén oázisoknak hívjuk. Minden vágyunk, hogy ez a gyermekotthon is igazi oázissá váljon, a békesség, a barátság, a szeretet oázisává.”

Judit nővér beszédét követően Anna Lucia D'Ospina generális anya és asszisztense, a korábban 18 éven át a rend legfőbb előjárójaként ismert Eugilde anya osztotta meg gondolatait s örömét a ház megújulását illetően. Bevallásuk szerint sokáig „tépelődték” azon, hogy belevágjanak-e egy ekkora volumenű projektbe, ám a nagykárolyi nővérek kitartó hite és lelkesedése, az általuk nevelt gyermekekre irányuló terveik és a számos támogató meggyőzte őket arról, hogy ez a leghelyesebb döntés.

Schönberger Jenő megyéspüspök beszédében felidézte a múltat: több mint száz esztendeje a nagykárolyi nehéz sorsúak és árvák szolgálatára létrehozott épületet megszentelte az akkori megyéspüspök. Méltatta a piarista nővérek áldozatvállalási készségét, ám felhívta a figyelmet arra is, hogy a gyermekotthon rendeltetésze-

Piartour útiterv

2016. szeptember 13–17.

Erdély: Szilágyság, Szatmár és Máramaros vidéke

Útvonal: Budapest, Debrecen, Nyírábrány, Érsemlyén, Tasnád Szödemeter, Nagykároly, Szatmárnémeti, Koltó, Nagybánya, Misztótfalva, Felsőbánya, Gutin-hágó, Desze, Máramaros-sziget, Berszána, Felsővisó, Vasér-völgye, Szaplonca, Técső, Vámfalu, Csengersima, Máriapócs.

Szállás: 1. és 2. nap Koltón falusi családoknál kétágyas szobákban; 3. és 4. nap Felsővisón kétágyas, fürdőfülkés szállodában. **Ellátás:** félpanzió (reggeli és ebéd). 4. napon egész napos kirándulás a festői Vasér völgyében, keskeny nyomtávú „mokanica” gőzössel, a végállomáson „micces” piknik, majd vonattal vissza a szálláshelyre.

Honismereti vezető: Dr. Farkas György

Részvételi díj: 50.000 Ft + létszámtól függően kb. 15.000 Ft buszki költség.

Utazásra jelentkezés: Diákszövetségben, Csapody Gézánál, 30.000 Ft előleg befizetésével.

rű működéséhez elengedhetetlen a hívek segítsége is, amelyre végezetül áldást kért.

A megyéspüspök beszédét megelőzően a Kossuth Rádió által élőben közvetített nagykarolyi harangszó töltötte be az udvart, amely Kalazanci Szent József tiszteletére, a róla elnevezett templomból csendült fel aznap. A rádió a város történelméről, a piarista nővérek tevékenységéről és a Zárda felszenteléséről is szolt rövid ismertető keretében.

Az esemény civil felszólalói között volt Kovács Jenő polgármester és Dr. Hágó Attila Nándor régész, a városi múzeum vezetője, aki bemutatta a Tóth Borbála piarista nővér által írt és összeállított füzetet a Zárda történetéről. A rendezvényt a Kalazanci Szent József templom kórusának éneke és a piarista nővérek által nevelt lányok bájos és rövid műsorai színesítették. Az ünnepélyes szalagátvágást követően a püspök atya megáldotta az épületet és a nővérek körbevezették az egybegyűlteket az ismét a város oázisaként működő Zárdában.

Az ünnep ezzel még nem ért véget: 18 órakor a Kalazanci Szent József templom búcsújához kapcsolódó ünnepi szentmisét Schönberger Jenő megyéspüspök tartotta, amelyen Labancz Zsolt provinciális, és az arany-miséés Kühn Pál, a templom korábbi plébánosakoncelebrált harminc környékbeli pappal. Kühn atya prédikációjában Kalazancius szenvedésekkel és megpróbáltatásokkal teli életútját mutatta be, egyben példaként állította a hívek elé az iskola - és rendalapító szentet.

Másnap, a délelőtt 11 órakor tartott szentmise keretében Schönberger Jenő megyéspüspök áldotta meg a Zárdában található Boldog Celestina Donatiról elnevezett kápolnát. A szentmisén kezdte meg jelöltségét Horváth Orsolya, aki Győrből érkezett Nagykárolyba, hogy részt vegyen a nővérek napi életében, s osztozzon hivatásukban.

*Szöveg és kép:
Szathmáry Melinda*

Az idei esztendőben is rendelkezhetünk adónk egy részéről!

1%-át valamelyik egyháznak, másik százalékát pedig egy szervezetnek vagy alapítványnak ajánlhatja fel.

Kedvezményezett:

Magyar Katolikus Egyház
Technikai szám: 0011

Magyar Piarista Diákszövetség
Adószám: 19013581-1-41

Piarista Alapítvány
Adószám: 19013598-1-41

Magyar Piarista Diákszövetség Közhasznú szervezet
Adószám: 19013581-1-41 Elnök: Dr. Oberfrank Ferenc +36 20552-0189
Számmlaszám: OTP Bank: 11708001-20504685
SWIFT kód: (BIC) OTPVHUBH
IBAN szám: HU68 1170 8001 2050 4685 0000 0000

Piarista Alapítvány (Alapító: Magyar Piarista Diákszövetség)
Közhasznú szervezet Adószám: 19013598-1-41
Kuratórium elnök: Görbe László +36 20 478-8888
Számmlaszám: ERSTE Bank: 11991102-02103154
SWIFT kód: (BIC) GIBAHUHB
IBAN szám: HU29 1199 1102 0210 3154 0000 0000

1052 Budapest, Piarista köz 1.
Telefon/üzenetrögzítő: +36 1 486-4432
Internet: <http://www.diakszov.piar.hu>;
E-mail cím: diakszov@piar.hu

Nyilvántartási ügyek: Császár Dániel +36 30 466-0349
E-mail cím: csaszar.daniel@mpdsz.piarista.hu
Gazdasági ügyek: Svastits Géza, +36 1 486-4454
E-mail cím: svastits.geza@piarista.hu

Hivatalos órák: Budapest, Piarista u. 1. (Budapesti Piarista Gimnázium) I. emelet alatt minden hétfőn 10-17 óra között

Tagdíj: aktív keresőknek évi 4000 Ft, nyugdíjasoknak, tanulónak és pártoló tagoknak évi 2000 Ft. Külföldiek tagdíja 40 Euro, vagy annak megfelelő más pénznem. **Adományokat** a fenti számlákon köszönettel fogadunk. Befizetés a házi pénztárban a hivatalos órákban, a kiküldött csekkel, vagy banki átutalással a fenti számlákra.

A Piarista Diák következő, 83. száma 2016. szeptember hónapban jelenik meg.

Lapzárta: 2016. augusztus 10.

Piarista Diák • Kiadja a Magyar Piarista Diákszövetség • Nyilvántartási szám: 163/440/1/2008
Szerkesztette a Sajtóbizottság: Borián Tibor, Farkas Zsolt
Tördelés: Logod Bt. • Nyomda: Innova-Print Kft. • Felelős vezető: Komornik Ferenc